

UNIVERZA V LJUBLJANI

EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**RAZVOJ DOHODNINE V SLOVENIJI,
1991 - 2007**

Ljubljana, februar 2009

MIRJAM IPAVEC

IZJAVA

Študentka Mirjam Ipavec izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. TINETA STANOVNIKA in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 12.2.2009

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 DOHODNINA	1
1.1 Razvoj dohodnine po svetu	2
1.2 Dohodnina na območju današnje Slovenije	2
1.3 Dohodnina na Slovenskem po osamosvojitvi	3
1.4 Enotna davčna stopnja.....	6
2 VIRI DOHODNINE	7
2.1 Dohodek iz zaposlitve	7
2.1.1 Dohodek iz delovnega razmerja	8
2.1.2 Dohodek iz drugega odvisnega delovnega razmerja	8
2.1.3 Bonitete.....	10
2.2 Dohodek iz dejavnosti.....	11
2.3 Dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti	14
2.4 Dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice	15
2.4.1 Dohodek iz oddajanja premoženja v najem	15
2.4.2 Dohodek iz prenosa premoženjske pravice	16
2.5 Dohodek iz kapitala.....	16
2.5.1 Obresti	17
2.5.2 Dividende	17
2.5.3 Dobiček iz kapitala.....	17
2.6 Drugi dohodki	18
3 DAVČNE OLAJŠAVE	19
3.1 Standardne olajšave.....	19
3.2 Nestandardne olajšave.....	23
4 DAVČNA OSNOVA IN DAVČNA LESTVICA	24
4.1 Davčna osnova	24
4.2 Davčna lestvica	25
5 ANALIZA DOHODNINE SKOZI KONKRETENE PRIMERE	29
5.1 Dohodnina leta 1995	29
5.2 Dohodnina leta 2000	31
5.3 Dohodnina leta 2005	33
5.4 Dohodnina leta 2007	35
6 ANALIZA	37
6.1 Analiza obravnavanih davčnih zavezancev.....	37
6.2 Splošna analiza.....	38
SKLEP	40
LITERATURA IN VIRI	42

KAZALO TABEL

Tabela 1: Zaslužek študenta pred spremembo in po spremembi Zdoh-1 (v SIT).....	22
Tabela 2: Olajšave po različnih veljavnih zakonih	24
Tabela 3: Davča lestvica za leto 1991	25
Tabela 4: Davčna lestvica za leto 1995	26
Tabela 5: Davčna lestvica za leto 2000.....	27
Tabela 6: Davčna lestvica za leto 2004.....	27
Tabela 7: Davčna lestvica za leto 2005.....	28
Tabela 8: Davčna lestvica za leto 2006.....	28
Tabela 9: Davčna lestvica za leto 2007.....	29
Tabela 10: Neto letni zaslužek DZ 1 leta 1995 (v SIT)	30
Tabela 11: Neto letni zaslužek DZ 2 leta 1995 (v SIT)	30
Tabela 12: Neto letni zaslužek DZ 3 leta 1995 (v SIT)	31
Tabela 13: Neto letni zaslužek DZ 1 leta 2000 (v SIT)	32
Tabela 14: Neto letni zaslužek DZ 2 leta 2000 (v SIT)	32
Tabela 15: Neto letni zaslužek DZ 3 leta 2000 (v SIT)	33
Tabela 16: Neto letni zaslužek DZ 1 leta 2005 (v SIT)	33
Tabela 17: Neto letni zaslužek DZ 2 leta 2005 (v SIT)	34
Tabela 18: Neto letni zaslužek DZ 3 leta 2005 (v SIT)	35
Tabela 19: Neto letni zaslužek DZ 1 leta 2007 (v €)	35
Tabela 20: Neto letni zaslužek DZ 2 leta 2007 (v €)	36
Tabela 21: Neto letni zaslužek DZ 3 leta 2007 (v €)	36
Tabela 22: Delež neto plače glede na letno bruto plačo.....	37
Tabela 23: Davčni prihodki in dohodnina v letih 1995, 2000, 2005 in 2007 (v SIT) Zakaj ne date to v mio SIT, 2007 pa bi bilo dobro da date v euro).....	38
Tabela 24: Gibanje dveh pomembnih olajšav, kot odstotek od PLBP za leta 1995, 2000, 2005 in 2007.....	39

KAZALO SLIK

Slika 1: Gibanje deleža neto plače (kot odstotek od bruto plače) davčnih zavezancev za leta 1995, 2000, 2005 ter 2007.....	37
Slika 2: Delež dohodnine v celotnih davčnih prihodkih	38
Slika 3: Delež splošne olajšave in delež olajšave za prvega vzdrževanega člana, kot % PLBP	40

UVOD

Področje dohodnine je v vsaki državi za politike, ekonomiste in same prebivalce zelo problematično področje, saj gre za osebni davek, ki bremeni vsakega posameznika. Z dohodnino država pridobi nekaj potrebnih sredstev in skupaj z drugimi davki polni državni proračun, iz katerega črpa sredstva za potrebe države in tudi prebivalce.

Prvi Zakon o dohodnini smo v Sloveniji dobili leta 1991 in je v kasnejših letih doživel številne spremembe. Spremembe na področju dohodnine niso bile skokovite, ampak so se odvijale razmeroma počasi. To je razumljivo, saj je vsaka potencialna in tudi že uveljavljena sprememba na področju dohodnine različno sprejeta s strani javnosti in vpliva na ekonomsko moč davčnih zavezancev, prebivalcev. Zato so vse razprave o dohodnini v sklopu davčnih reform, ti so že in še bodo potekale v parlamentu, vedno zelo razburljive in dolgotrajne.

Diplomska naloga je razdeljena na dva dela – teoretičnega in praktičnega. V prvem delu bom najprej opisala razvoj dohodnine v Sloveniji. Podrobneje bom predstavila spremembe, ki so se pojavile na posameznih področjih Zakona o dohodnini, kot so viri dohodkov, davčne olajšave ter davčna stopnja.

Drugi del pa se bo navezoval na obravnavo treh davčnih zavezancev z različnimi letnimi bruto plačami. Predstavila in analizirala bom njihovo davčno obveznost glede na njihovo letno bruto plačo v času, ko so veljali različni zakoni (Zdoh, Zdoh-1 ter Zdoh-2) ter pokazala, kako so davčne spremembe vplivale na njihov neto zaslužek.

1 DOHODNINA

Dohodnina ali davek od dohodka fizičnih oseb skupaj z davkom na potrošnjo ter prispevki za socialno varnost sestavlja »veliko trojko« davkov. Zgodovinsko gledano je davek od dohodka fizičnih oseb eden najmlajših davkov, saj se je v Evropi začel uveljavljati šele v 19. stoletju (Stanovnik, 2004, str. 83).

Dohodnina je davek od dohodkov, ki jih posameznik prejme v enem davčnem letu. Dohodnina je progresivni davek. To pomeni, da davčni zavezanci z višjimi dohodki plačajo relativno več davka oziroma so bolj obdavčeni kot tisti z nižjimi dohodki. Ali drugače povedano, davek se povečuje glede na višino davčne osnove davčnega zavezanca. Takšno obravnavanje davčnih zavezancev temelji na načelu vertikalne izenačenosti¹, ki je realizirano v Zakonu o dohodnini. Med letom zavezanci plačujejo akontacijo dohodnine od posameznih vrst dohodka, nato pa se te akontacije poračunajo z dohodnino na letni ravni, odmerjeno od vsote vseh obdavčljivih dohodkov (Zakotnik, 2004, str. 25). Če je odmerjena dohodnina večja od akontacije, plačane med letom, morajo davčni zavezanci po izračunu le-te dodatno

---

¹ Različno obravnavanje posameznikov z različnimi dohodki (Stanovnik, 2004, str. 47).

poravnati svoje obveznosti do države, če pa so tekom leta plačali preveč akontacije dohodnine glede na odmerjeno, jim država to razliko vrne.

1.1 Razvoj dohodnine po svetu

Dohodnino so prvi uvedli v Angliji v času napoleonskih vojn leta 1799 in sicer je bil to vojni davek v višini 10 %, pri čemer so bile upoštevane različne olajšave za stroške, kot so otroci, stroški življenjskega zavarovanja ... Davek se ni obdržal dolgo, saj je bil za tiste čase preveč zapleten. Ponovno je bil uveden leta 1842 in od takrat dalje ostaja del angleškega davčnega sistema. Leta 1909 pa so uvedli tudi davčno stopnjo za večje oziroma višje dohodke in s tem progresivno obdavčevanje. Anglija je edina država, ki ima tako dolgo zgodovino dohodnine, vse ostale države so jo uvedle šele v prvi polovici prejšnjega stoletja (Kranjec, 2003, str. 95).

1.2 Dohodnina na območju današnje Slovenije

Prvič je bila dohodnina na območju »takratne« Avstroogrške vpeljana leta 1896 in sicer kot dopolnilni davek k sistemu donosnin in je imela naravo sintetičnega davka, kot ga poznamo tudi danes. Takšna oblike dohodnine je veljala na ozemlju kraljevine SHS vse do sprejetja Zakona o neposrednih davkih leta 1928. Nova dohodnina je nadomestila večtirnost davčnega sistema in uzakonila analitično obdavčitev.²

V času FLRJ – SFRJ so bili težišče davčnega sistema prispevki, ki so bili namenski davki z davčnopравниh vidika. Takratni davčni sistem je bolj bremenil dohodek delovnih organizacij kot pa dohodek prebivalcev. Šele leta 1964 se je težišče obdavčitve preneslo na dohodek prebivalcev. Ustavni amandmaji iz leta 1971 so predstavljali podlago za pravilnejšo delitev davščin na davke, prispevke in takse. Kljub temu s strani prebivalcev ni bilo nobenih potreb po uveljavitvi osebnih davkov, saj naj bi država še vedno zagotavljala enakomerno in pravično porazdelitev narodnega dohodka med prebivalci s sredstvi in dejanji, ki jih ne moremo uvrščati v davčni sistem.

Socialistična Republika Slovenija leta 1974 sprejme Zakon o davkih občanov, ki je imel značaj davčnega zakonika. Vsi neposredni davki, ki so jih morali takrat plačati občani, so bili s tem zakonom zbrani na enem mestu. V skladu z zakonom so občani morali tako plačati 10 različnih davkov, od katerih je vsak zase predstavljal zaključeno celoto (davek od osebnega dohodka, davek od osebnega dohodka iz kmetijstva ...). Takšna ureditev je na območju današnje Slovenije veljala vse do osamosvojitve Slovenije, seveda z manjšimi spremembami in dopolnitvami (Kobal, 2004, str. 15-17).

---

² Analitična obdavčitev pomeni obdavčitev posameznih vrst dohodkov s samostojnim davkom.

1.3 Dohodnina na Slovenskem po osamosvojitvi

Pred letom 1990 davčna politika v Sloveniji ni imela vidnejše vloge, ampak je bila vsa skrb namenjena polnjenju državnega proračuna. Sistem obdavčevanja je bil takrat zelo neenakopravno naravnano in sicer med družbenimi podjetji in zasebniki, zelo produktivnimi in povprečneži, večino prebivalcev in med izbranim delom prebivalcev. Davčni sistem je bil urejen **cedularno**, kar pomeni, da se je vsak dohodek, ki ga je prejel posameznik, obdavčil s svojim lastnim davkom in sicer s pomočjo različnih davčnih stopenj.

Z osamosvojitvijo je Slovenija dobila nov davčni sistem, ki je bil bolj enostaven. Namesto množice davkov in prispevkov so prebivalci plačevali le tri prispevke in en davek. Uvedba dohodnine je zelo povečala obveščenost prebivalcev o obdavčevanju in poudarila dejstvo, da je davčni sistem zelo močan ekonomski instrument. Boljšo osveščenost prebivalcev gre pripisati dejstvu, da je država z uvedbo dohodnine globlje posegla v žep vsakega posameznika.

Posledica davčne reforme iz leta 1991 je bilo sprejetje različnih zakonov, med njimi tudi Zakona o dohodnini. Prvi Zakon o dohodnini smo tako dobili leta 1991 in je začel veljati 1.1.1992 (v nadaljevanju ZDoh90). Zakon o dohodnini temelji na sistemu globalne oziroma **sintetične** obdavčitve fizičnih oseb, kar pomeni, da se vsi dohodki, ki jih posameznik prejme v dohodninskem letu seštejejo in šele nato se njihova vsota obdavči samo z enim skupnim davkom – dohodnino. Po letu 1991 je Slovenija začela poslovati v tržnem gospodarstvu, v katerem dohodnina predstavlja pomembno davčno obliko davčnega sistema in se tako na področju davčne ureditve s sprejetjem Zdoh90 približala drugim evropskim državam.

Ker je bil to prvi uradni davčni zakon v samostojni Sloveniji, ni presenetljivo, da je kmalu doživel številne kritike, dopolnitve in popravke. Leta 1993 smo tako dobili nov Zakon o dohodnini, ki je začel veljati 1.1.1994 (v nadaljevanju ZDoh).

Novi zakon je bolj podrobno določal, kdo je davčni zavezanec ter tako vplival na število in strukturo vseh davčnih zavezancev. Po novem davčnim zavezancem, ki niso presegli 11% povprečne letne bruto plače, ni bilo potrebno oddati davčne napovedi. Prav tako se je zmanjšalo število zavezancev med upokojenci, saj je Zdoh obdavčeval samo tiste upokojence, ki so imeli visoko pokojnino in so tekom leta prejeli tudi druge vrste dohodkov.

Po drugi strani pa so zavezanci za dohodnino postali študentje in dijaki, katerih dohodek, zaslužen preko študentskih servisov, je presegel 51% povprečne letne bruto plače (seštevek splošne olajšave – 11% ter študentske olajšave – 40%). Prestrukturirale so se olajšave in sicer se je nestandardna olajšava znižala z 10% na samo 3% davčne osnove, povečala se je olajšava za vzdrževane člane ter uvedena je bila splošna olajšava v višini 11% povprečne letne bruto plače, ki je Zdoh90 ni predpisoval. Spremembe so se pojavile tudi pri davčni lestvici (širitev davčne osnove, davčnih stopenj), saj so poskušali razbremeniti tiste v nižjih davčnih razredih

ter bolj obremeniti zavezanca v višjih davčnih razredih. Razlike so bile v uskladitvi medletne akontacije davkov z letno odmero dohodnine in izenačenju stopenj posameznih vrst davkov (Zakotnik, 2004, str. 26).

Tudi Zdoh je v naslednjih letih doživel nekatere dopolnitve in spremembe, že leta 1995 so spremenili določene člene Zdoh-ja z namenom boljšega definiranja davčnih zavezancev in davčne osnove.

Leta 1996 je bila sprejeta odločba o obdavčitvi dobička iz kapitala od prodaje vrednostnih papirjev in drugih deležev v kapitalu.

Leta 1997 pa je bil sprejet Zakon o davčnem postopku, s katerim so bile razveljavljene postopkovne določbe, ki jih je vseboval Zdoh. Te so bile prenesene v Zakon o davčnem postopku (Zakotnik, 2004, str. 26).

Z Zakonom o izjemnem znižanju davčne obveznosti za dohodnino (ZIZDO), ki je bil sprejet leta 2000, je vlada uspela znižati davčno obveznost pri nekaterih manj premožnih ljudeh. Do znižanja svoje davčne obveznosti so bili upravičeni zavezanci, ki so imeli dohodke iz kateregakoli vira dohodnine do višine 45% PLBP. Dohodnina se je zavezancem, ki so imeli letni dohodek manjši od:

- 40% PLBP zmanjšala za 100%;
- 42% PLBP zmanjšala za 70%;
- 45% PLBP zmanjšala za 40%.

Znižanje se je uveljavilo samo pri končnem izračunu dohodnine (Izjemno znižanje dohodnine, 2000, str. 14-15).

Vse do leta 2003, ko se je Slovenija pripravljala na vstop v EU, Zdoh ni doživel bistvenih sprememb. Zaradi članstva je bilo potrebno uvesti novo, obsežnejšo davčno reformo in tako davčni sistem prilagoditi zahtevam in standardom EU. Na novo sestavljen Zakon o dohodnini (Zdoh-1) je bil sprejet in prišel v veljavo 1. januarja 2005. Izpostavimo lahko še nekatere glavne razloge, zakaj je prišlo do sprejetja novega zakona (Zakotnik, 2004, str. 27-28):

- uresničitev odločb Ustavnega sodišča RS (o višini olajšave za otroka);
- previsoka davčna obremenitev dohodkov iz dela v primerjavi z drugimi dohodki;
- neenakomerna porazdelitev davčnega bremena med davčnimi zavezanci (nekateri dohodki so bili manj obdavčeni, nekateri pa sploh niso bili obdavčeni);
- potreba po prilagoditvi sistema dohodnine evropskim predpisom;
- spremembe v zakonodaji, ki ureja sistem in status dohodkov fizičnih oseb.

Pri pripravi Zdoh-1 je bil glavni cilj snovalcev davčne reforme čim večja obdavčitev kapitala in manjša obdavčitev dela, saj je Zdoh-1 obdavčil vse dohodke fizične osebe ne glede na vrsto, razen tistih, ki so izrecno navedeni v zakonu. Tako so bile po novem obdavčene obresti

od denarnih depozitov pri bankah in hranilnicah, ki prej niso bile. Meja obdavčitve je bila postavljena pri 300.000 SIT, tako da marsikomu, ki je preventivno varčeval, tudi po sprejetju Zdoh-1 ni bilo potrebno plačati davka na prejete obresti. Dohodnine ni potrebno plačati nerezidentom. Ti jo namreč plačajo v državi, katere rezidenti so. Slovenija njihovim državam posreduje informacije o njihovih denarnih vlogah v Sloveniji (Sprejet je nov zakon, 2004, str. 13).

Glede na aktivnost davčnih zavezancev pri pridobivanju dohodkov je Zdoh-1 razdelil dohodke na aktivne in pasivne (Zdoh-2 je obdržal takšno razdelitev). Tako med aktivne uvršča dohodke iz zaposlitve, dohodke iz dejavnosti ter dohodke iz kmetijske in gospodarske dejavnosti. Med pasivne pa so sodili dohodki iz premoženja in dobički iz kapitala. Iz delitve je razvidno, da le-ta temelji na načinu nastanka dohodka. Pri aktivnih dohodkih je potrebna prizadevnost, aktivnost zavezanca, pri pasivnih pa zavezanec prejme dohodek samo na podlagi razpolaganja s premoženjem, za kar ni potrebna bistvena aktivnost (Kobal, 2004, str. 47).

Novost, ki jo je prinesel Zdoh-1, je tudi obdavčitev fizičnih oseb rezidentov po svetovnem dohodku oziroma od vseh dohodkov, ki imajo vir v Sloveniji, ter nerezidentov po načelu vira dohodka. To pomeni, da morajo rezidenti plačati dohodnino od dohodkov, pridobljenih v Sloveniji ter tudi od dohodkov, ki so jih prejeli izven Slovenije. Nevarnost, ki se pojavlja pri takšnem načinu obdavčevanja, je možnost dvojne obdavčitve dohodkov zavezanca. Da do tega ne bi prihajalo, zakon predvideva možnost, s katero se temu izognemo in uvede odbitek v tujini plačanega davka z omejitvijo po državah (Kakšen bo novi zakon o dohodnini, 2003). Navedena metoda se tako uporablja v primeru, ko država v kateri zavezanec prebiva (npr. Slovenija) in država, v kateri je zaslužil dohodek in ni njen rezident, nimata sklenjene bilateralne pogodbe o izogibanju dvojnega obdavčevanja. Če pa imata državi sklenjeno pogodbo, se uporablja metoda, ki je določena v pogodbi (Zakotnik, 2004, str. 173).

Po letu 2005 je ekspertna skupina strokovnjakov že pripravljala novo davčno reformo. Ta je na področju dohodnine prinesla znižanje progresivne davčne stopnje ter jo za nekatere dohodke celo odpravila (dividende ...). Pri sestavi novega Zakona o dohodnini so morali upoštevati tudi dejstvo zamenjave nacionalne valute, saj smo kot prva nova članica iz leta 2004 uvedli evro. Novi Zakon o dohodnini (Zdoh-2) je med drugim predvideval (Davčna reforma za boljši jutri, 2006):

- črtanje posebne obdavčitve dohodka, doseženega s posameznim poslom, ki se po novem obravnava kot dohodek iz drugega pogodbenega razmerja;
- določanje enostavnejšega kriterija za razmejevanja dohodkov iz dejavnosti od dohodkov iz oddajanja premoženja v najem iz prenosa premoženjskih pravic;
- večjemu številu davčnih zavezancev je dana možnost ugotavljanja davčne osnove od dohodkov iz dejavnosti na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih stroškov.

Zdoh-2 je odpravil olajšave za izdatke, s katerimi so si lahko davkoplačevalci znižali svojo davčno osnovo za 2%, prav tako ni več dopuščal, da bi si zavezanci znižali svojo davčno osnovo za 4% zaradi naložb v bivališča.

Davčni zavezanci se lahko skladno s sprejetjem Zdoh-2 prostovoljno odločijo in del svoje dohodninske napovedi, ki so jo dolžni državi, po lastni presoji namenijo organizaciji, ki jim najbolj ustreza. Rezidenti tako lahko zahtevajo, da se do 0,5% dohodnine, odmerjene po Zdoh-2, nameni za financiranje političnih strank, v splošno koristne oz. humanitarne namene, (Namenitev dela dohodnine in druge novosti Zdoh-2, 2007, str. 3).

Vzporedno z uvajanjem nove valute pa so na Davčnem uradu RS (v nadaljevanju DURS) posodabljali tudi informativni izračun dohodnine ter tako poskušali povečati varnost podatkov davčnih zavezancev. Ker se v svetu poslovanje, informiranje in vsa druga pomembna opravila že v večji meri opravljajo preko spleta oziroma elektronsko s pomočjo računalnika, se je tudi DURS odločil, da bo posodobil postopek za odmero dohodnine. Po mnenju nekaterih se je DURS prepozno odločil za takšno potezo in sicer to argumentirajo s trditvijo, da smo že leta 2000 zelo dobro obvladovali računalnike. Davčna uprava je šele leta 2007 prvič začela pošiljati davčnim zavezancem predizpolnjeno davčno napoved za leto 2006. Posredovane davčne napovedi so zavezanci pregledali in dopolnili ter jih nato sami poslali nazaj na davčno upravo.

Naslednje leto pa so na DURS-u naredili še korak naprej s tem, da so sami izpolnili celotno davčno napoved za vse davčne zavezance. To so nato po pošti poslali v ogled zavezancem na dom z možnostjo ugovora v določenem roku. Nekateri so takšen način poimenovali tudi začetek konca dohodnine, saj se davčnim zavezancem po več kot 15 letih ne bo potrebno več ukvarjati z dohodnino.

1.4 Enotna davčna stopnja

V zadnjih letih je bilo tudi veliko govora o uvedbi enotne davčne stopnje (v nadaljevanju EDS). EDS bi v Sloveniji znašala 20% ter bi veljala za davek od dohodka pravnih oseb, DDV in dohodnino. Uvedba EDS pri dohodnini bi ukinila progresivnost obdavčevanja dohodkov fizičnih oseb. Odbor za reforme je takrat predlagal spremembe pri olajšavah, ki bi nastale, če bi uvedli EDS. Predlagali pa so ukinitvev vseh olajšav, saj bi tako lahko razširili davčno osnovo razen splošne olajšave, ki bi se dvignila na 110% minimalnih življenjskih stroškov, olajšave za vzdrževane člane, pa bi nadomestila davčna olajšava v obliki znižanja davčne obveznosti.

Zagovorniki EDS-ja so bili manjša skupina ekonomistov z Mićom Mrkaićem na čelu. Njihova glavna argumenta za uveljavitev EDS sta bila:

- poenostavljen davčni sistem ter s tem manjši stroški za državo in
- manj davčnih utaj.

Kritiki EDS pa so trdili, da bi bili z njeno uvedbo premožnejši manj obdavčeni na račun tistih z nižjimi prejemki, zato je bilo po njihovem mnenju progresivno obdavčevanje nujno potrebno. S tem naj bi bogatejši sloji v proračun prispevati večji delež svojih dohodkov kot manj premožni. Med kritiki sta bila na primer tudi prvi slovenski finančni minister Marko Kranjec, ki je danes guverner Banke Slovenije ter Mitja Čok z ljubljanske Ekonomske fakultete (Pričakovanje davčnih korenčkov, 2005).

Spodbudne niso niti novice iz drugih držav, ki so že imele EDS. Na primer na Slovaškem se je po dveh letih uporabe EDS razlika med bogatimi in revnimi še povečala, saj je bila davčna reforma naravnana v korist bogatejšim. Njihova vlada pa je na stvar gledala z drugega zornega kota – poudarjala je, da so se zaradi EDS povečala tuja vlaganja, kar je pomenilo višjo gospodarsko rast ter konkurenčnost (ZSSS: Enotna davčna stopnja na Slovaškem negativne posledice za zaposlene, 2005).

2 VIRI DOHODNINE

Po trenutno veljavnem zakonu Zdoh-2 (2006) med vire dohodkov štejemo:

- dohodek iz zaposlitve;
- dohodek iz dejavnosti;
- dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti;
- dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice;
- dohodek iz kapitala;
- drugi dohodki.

Prvotna opredelitev obdavčljivih dohodkov po Zdoh (1993) je bila drugačna in sicer:

- osebni prejemki (letni znesek bruto plače, letni znesek pokojnin, ...);
- dohodki iz kmetijstva (katastrski dohodek);
- dohodki iz dejavnosti;
- dobiček od prodaje kapitala;
- dohodki iz premoženja (letni znesek obresti na posojila, ...);
- dohodki iz premoženjskih pravic.

2.1 Dohodek iz zaposlitve

Kot že omenjeno je Zdoh-1 prinesel veliko bistvenih sprememb na vseh področjih dohodnine. Glavna sprememba na tem področju je bila boljše definiranje dohodka iz zaposlitve, kar je razvidno že iz samega imena. Obdavčitev glavnega vira zaslužka se namreč ni več imenovala davek od osebnih prejemkov (Zdoh), ampak dohodek iz zaposlitve, kot se uporablja še danes. Seveda sama sprememba imena ni tako bistvenega pomena kot njena boljša notranja opredelitev, kaj sploh je dohodek. Boljša definicija je omogočila večjo preglednost nad samim področjem obdavčitve ter bolj učinkovito izvajanje načela enakosti davčnih zavezancev, ki dosejajo enake vrste dohodkov iz zaposlitve (Kobal, 2004, str. 60).

Razlogi, da je prišlo do sprememb, so bili problemi, povezani z uvrstitvijo posameznih virov dohodkov pod posamezne davčne kategorije. Po Zdoh-u namreč ni bilo natančno opredeljeno, kateri dohodki so doseženi iz odvisnega razmerja in kateri iz neodvisnega razmerja (samostojni podjetnik) (Kobal, 2004, str. 61).

Zdoh-1 ter Zdoh-2 med dohodke iz zaposlitve prištevata tisti del aktivnih dohodkov, ki izhajajo iz **odvisnih** delovnih razmer, zato dohodkov iz zaposlitve ne smemo enačiti z dohodki iz delovnega razmerja, kadar gre za dohodninske namene. Obdavčeni so dohodki, ki jih fizične osebe prejmejo na podlagi zaposlitve. Zaposlitev je določena kot odvisno pogodbeno razmerje, na podlagi katerega ima posameznik pravico do plačila za opravljeno delo ali storitev, ne glede na to, ali gre za fizično ali intelektualno delo (Zakotnik, 2004, str. 59). Vsako izplačilo ali boniteta, povezana z zaposlitvijo, se smatra kot dohodek iz zaposlitve.

Zdoh-2 med dohodke iz zaposlitev uvršča (Uradni list RS, št. 117/2006, 16. november 2006)³:

- dohodek iz delovnega razmerja (plače, nadomestila za plače, bonitete, povračila stroškov v zvezi z delom, regres ...)
- dohodek iz drugega odvisnega delovnega razmerja.

2.1.1 Dohodek iz delovnega razmerja

Dohodke iz delovnega razmerja ter vsa druga delovna razmerja ureja Zakon o delovnih razmerjih. In prav posebna regulacija odnosov med delojemalci in delodajalci je posebnost delovnega razmerja kot pogodbenega razmerja. Med dohodke iz delovnega razmerja uvrščamo:

- plače, nadomestilo plač, drugo plačilo za opravljeno delo, regres za letni dopust, jubilejno nagrado, odpravnina ...
- dohodke, prejete za vodenje poslovnega subjekta; dohodke, ki izhajajo iz avtorskih in folklornih del; dohodke, ki izhajajo iz inovacij, ustvarjenih v delovnem razmerju ....

Davčna osnova od dohodkov iz delovnega razmerja je bruto dohodek iz delovnega razmerja, zmanjšan za obvezne prispevke za socialno varnost, ki jih je dolžan plačevati delojemalec. Obvezni prispevki za socialno varnost, ki jih plača delojemalec, se ne štejejo v njegovo davčno osnovo iz delovnega razmerja (Dohodek iz zaposlitve, 2005, str. 32-33).

2.1.2 Dohodek iz drugega odvisnega delovnega razmerja

Kot dohodek iz drugega delovnega razmerja se šteje vsak posamezni dohodek, ki ga posameznik prejme za opravljeno delo ali storitev na podlagi odvisnega pogodbenega razmerja ali na podlagi nekega drugega razmerja, ki ima naravo odvisnega razmerja. Po novem Zdoh-2 poleg zgornje opredelitve med dohodke iz drugega odvisnega delovnega razmerja uvršča še dohodke, dosežene s posameznim poslom iz neodvisnega razmerja⁴. Dohodki, ki jih posamezniki prejmejo in jih uvrščamo v obravnavano kategorijo, so lahko

³ Zдох je v prvo od skupin obdavčenih dohodkov (osebni dohodki) uvršal: plače, pokojnine, prejemke po različnih pogodbah, druge prejemke.

⁴ Dohodki doseženi s posameznim poslom so se po Zдох-1 uvrščali med dohodke iz dejavnosti.

doseženi z začasnim ali občasnim delom, na podlagi podjemne ali delovršne pogodbe ali pa na podlagi imenovanja oz. izvolitve (Zakotnik, 2005, str. 73-74).

Med dohodke iz drugega delovnega razmerja uvrščamo tudi (ti niso bili obravnavani vse do sprejetja Zdoh-1):

➤ Dohodke verskih delavcev:

Zakon med te dohodke uvršča vse dohodke, ki jih prejmejo duhovniki in drugi verski delavci iz sklenjenega razmerja z versko skupnostjo. Višina dohodka, ki se uvršča v omenjeno kategorijo, je omejena s strani Vlada RS in sicer prejeti dohodek ne sme biti manjši od zneska, ki zagotavlja socialno varnost ter večji od zneska minimalne plače, ki je določena v skladu z zakonom.

Davčna osnova pri verskih delavcih je posamezni prejeti dohodek, zmanjšan za prispevke za socialno varnost, ki jih mora plačati verski delavec sam.

➤ Dohodki, prejeti za stvaritev ali izvedbo avtorskega dela oz. avtorski honorarji:

Ljudje, ki koristijo avtorske honorarje za različna ustvarjalna dela (pisana, glasbena, fotografska, govornjena ...), so bili po Zdoh deležni večjih ugodnosti kot pa danes. Avtorski honorarji so se vse do sprejetja Zdoh-1 šteli kot dohodki iz premoženjskih pravic za katere pa je Zdoh dopuščal, da so bili v primerjavi s plačami oziroma z dohodki za opravljena dela in storitve obdavčeni bistveno bolj ugodno. Zato ni presenetljivo, da so bili avtorski honorarji zelo priljubljena oblika zaslužka. V izogib pretiranemu tovrstnemu izkoriščanju plačevanja davkov so bili davčni organi prisiljeni bolj podrobno opredeliti, kaj spada pod avtorsko delo in kaj ne.

Avtorski honorarji so od leta 2005 dalje opredeljeni kot aktivni dohodki, z Zdoh-1 je bila uvedena tudi različna obravnava avtorskih honorarjev glede na status avtorja. Avtorski honorar je dohodek, izplačan na podlagi avtorske pogodbe, ki je lahko sklenjena za stvaritev avtorskega dela ali za uporabo avtorskih del (na podlagi prenosa avtorske pravice oz. prenosa pravice uporabe avtorskega dela na drugo osebo). Sedaj lahko ustvarjalec za isto vrsto dela prejme dohodek, ki se različno obdavči glede na status ustvarjalca, npr:

- osebi, ki je v delovnem razmerju in prejme od delodajalca poleg plače tudi avtorski honorar, se ta obdavči kot dohodek iz delovnega razmerja;
- osebi, ki je v občasnem pogodbenem razmerju z izplačevalcem avtorskega honorarja in dela po njegovih pravilih, se izplačani avtorski honorar obdavči kot dohodek iz drugega odvisnega pogodbenega razmerja;
- osebi, ki samostojno opravlja dejavnosti (samostojni novinar, kulturnik ...) in prejme avtorski honorar, se ta v celoti obdavči kot dohodek iz dejavnosti;
- osebi, ki občasno ustvari avtorsko delo in prenese avtorsko pravico na drugo osebo, se prejeti avtorski honorarji obdavčijo kot dohodki iz prenosa premoženjskih pravic.

Zakaj so bili avtorski honorarji tako priljubljena oblika zaslužka med fizičnimi osebami do sprejetja Zdoh-1i? Odgovor najdemo v višini priznanih normiranih stroškov. Po Zdoh so bili posamezniku za opravljeno delo priznani normirani stroški v višini 40 % avtorskega zaslužka, tako je bila osnova za odmero dohodnine 60% bruto honorarja. Danes pa se jim davčna osnova zniža le še za 10% avtorskega zaslužka. Akontacija dohodnine, ki jo morajo plačati prejemniki avtorskih honorarjev, se še vedno obračunava v višini 25% od davčne osnove (Avtorski honorarji, 2005, str. 7).

Davčna osnova od dohodkov iz drugega pogodbenega razmerja predstavlja vsak posamezni ustvarjen dohodek, zmanjšan za 10-odstotne normirane stroške.

2.1.3 Bonitete

V bonitete, ki so del dohodkov iz zaposlitve, uvrščamo vsako ugodnost v obliki predmeta, storitve ali vse druge oblike ugodnosti, ki jih delodajalec omogoči delojemalcu ali njegovemu družinskemu članu na podlagi pogodbe o zaposlitvi. Najpogostejše bonitete, ki jih delojemalec prejme, so uporaba službenega avta ali telefona, plačilo najemnine za nastanitve, posojila po ugodnejši obrestni meri, plačilo izobraževanja, darila ... Vidimo lahko, da gre pri bonitetah za korist, ki jo je delojemalec deležen v naravi oz. materialni obliki in ne v denarju. Posledično mora Zakon o dohodnini te bonitete ovrednotiti in sicer vrednost bonitete določijo na podlagi primerljive tržne cene. Če tržne cene ni mogoče ugotoviti, služi za osnovo strošek, ki je nastal pri delodajalcu, da je lahko delojemalcu omogočil to korist (Kobal, 2004, str. 79).

Boniteta zaradi uporabe službenega vozila za zasebne namene povečuje davčno osnovo delojemalca po Zdoh-1 ter tudi Zdoh-2 v znesku 1,5 % nabavne vrednosti vozila mesečno oziroma 1,875 % nabavne vrednosti mesečno, če delodajalec plačuje gorivo za to vozilo⁵. Novost v okviru bonitet pri Zdoh-1 je bila uporaba službenega mobilnega telefona za zasebne namene, ki je povečevala davčno osnovo uporabnika mobilnega telefona za 3.000 SIT mesečno in sicer za vsak začetni koledarski mesec uporabe mobilnega telefona (Bonitete po novem, 2004, str. 7-9).

Prav tako kot Zdoh-1 je tudi Zdoh-2 na področju bonitet prinesel spremembe. Po 1.1.2006 za boniteto ni več priznana uporaba parkirnega prostora, ki ga delodajalec zagotovi delavcu, prav tako uporaba mobilnega telefona po Zdoh-2 ni več priznana kot boniteta. Med bonitete pa so vključena plačila delodajalca za cepljenje delojemalcev s predpostavko, da delodajalec po Zakonu o varstvu in zdravju pri delu ni dolžan zagotoviti cepljenja (Dohodnina, 2006, str. 6-7).

Do bonitet pa ni upravičen zasebnik oz. samostojni podjetnik. Prav tako se med bonitete ne uvrščajo po trenutno veljavnem zakonu (Zdoh-2) (Uradni list RS št. 117/2006 in uradni list RS št. 54/2004):

---

⁵ Zdoh je davčno osnove od bonitete za uporabo službenega vozila v zasebne namene ugotavljal na podlagi knjižne vrednosti vozila.

- ugodnosti manjših vrednosti, kot npr. uporaba prostorov za oddih in rekreacijo, pogostitve ob praznovanjih idr.;
- plačila za izobraževanje delojemalca, ki je v zvezi s poslovanjem delodajalca;
- plačila za zdravstvene preglede, ki jih mora delodajalec zagotoviti na podlagi zakona;
- plačila za cepljenje, ki jih mora delodajalec zagotoviti skladno s predpisi o varnosti in zdravju pri delu;
- uporaba parkirnega prostora in uporaba računalniške in telekomunikacijske opreme (delodajalec ne plačuje najemnine za parkirni prostor);
- darilo, ki ga delodajalec v mesecu decembru podari delojemalčevemu otroku, staremu do 15 let, če njegova vrednost ne presega 42 evrov (po Zdoh-1 je bila meja 10.000 SIT);
- ugodnosti iz delovnega razmerja do zneska 13 evrov, če jih delodajalec ne zagotavlja redno ali pogosto (Po Zdoh-1 niso smeli presežati 3.000 SIT).

2.2 Dohodek iz dejavnosti

Dohodke, ki so prejeti na račun opravljanja neke dejavnosti po ločevanju na aktivne in pasivne dohodke, Zdoh-2 uvršča med aktivne dohodke, saj mora posameznik prav tako kot za dohodke iz zaposlitve za njegov prejemek narediti nekaj fizičnega oziroma se zahteva udeleževanje posameznika.

Že v Zdoh-u je bil dohodek iz dejavnosti določen kot eden od virov dohodnine, vendar je upošteval samo tiste dohodke, ki so jih posamezniki prejeli iz dejavnosti, ki so bile v skladu s predpisi registrirane oz. ustrezno evidentirane v Sloveniji. Kasnejši sprejeti zakoni so to obdavčljivo skupino dohodkov definirali veliko bolj široko.

Zdoh-2 definira, da so dohodki iz dejavnosti tisti, ki so doseženi s samostojnim delom oziroma neodvisno od katere koli druge organizacije (izvajatelj dela odgovarja z vsem svojim premoženjem, sam tudi odgovarja za svoja dejanja in odločitve) ter da se dejavnost opravlja trajno. Za opravljanje dejavnosti se šteje vsako opravljanje podjetniške, kmetijske ali gozdarske, poklicne dejavnosti, vključno z izkoriščanjem premoženja in premoženjskih pravic. So pa v zakonu določene tudi izjeme, ki se ne štejejo za dohodek iz dejavnosti:

- dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, pri katerem se davčna osnova ugotovi na podlagi katastrskega dohodka in ne na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov (tem primeru je to dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti);
- dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice, če fizična oseba, ki ga dosega, ni prepoznana kot oseba, ki samostojno opravlja dejavnost⁶.

---

⁶ Po Zdoh-1 se je zavezanec v primeru, da ni bil registriran, ni bil zavezanec za davek na dodatno vrednost in ni opravljal nobene druge dejavnosti, lahko odločil, ali se mu bo prejeti dohodek iz oddajanja premoženja v najem in dohodek iz prenosa premoženjske pravice obdavčil kot dohodek iz premoženja ali kot dohodek iz dejavnosti.

Opravljanje dejavnosti je urejeno z ustrezno področno zakonodajo in sicer z vidika pogojev, ki jih mora izpolnjevati zavezanec, da lahko opravlja dejavnost. Ko posameznik izpolni vse pogoje, pridobi status osebe, ki opravlja dejavnost in se registrira.

Določanje davčne osnove se od osamosvojitve Slovenije pa do danes ni bistveno spremenilo. Zdoh-2 še vedno določa dva načina določanja davčne osnove zavezancev, ki prejemajo dohodke iz dejavnosti:

- temeljni način, ki velja za večino zavezancev, ki dosegajo dohodek iz dejavnosti, je vse do danes ostal ustvarjen dobiček. Dobiček ugotovimo kot razliko med prihodki in odhodki, doseženimi pri opravljanju dejavnosti v koledarskem letu, za katero se odmerja dohodnina;
- poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove – ta način upošteva normirane odhodke, ki so določeni v pavšalnem znesku (25% ustvarjenih prihodkov)⁷.

Do poenostavljenega načina določanja davčne osnove so upravičeni samo zavezanci, ki izpolnjujejo določene pogoje. Po Zdoh-u so bili do takšnega načina ugotavljanja davčne osnove upravičeni samo zavezanci z določenimi poklici oziroma zavezanci, ki so opravljali z zakonom določene dejavnosti. Zdoh-1 je pogoje določil bolj natančno ter tako dal možnost tudi drugim zavezancem (Zakotnik, 2005, str. 86). Pogoji, ki so bili določeni v Zdoh-1, se s sprejetjem Zdoh-2 niso bistveno spremenili in sicer se za poenostavljen način določanja davčne osnove lahko odločijo zavezanci, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- zanje ne obstaja obveznost vodenja poslovnih knjig in evidenc po drugih predpisih;
- njihovi prihodki iz dejavnosti v zadnjih zaporednih 12 mesecih vključno z oktobrom tekočega leta ne presegajo 42.000 €⁸;
- ne zaposlujejo delavcev.

Zakonodajalec je poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove predvidel predvsem za zavezance, ki šele začenjajo z dejavnostjo in tiste, ki imajo manjši obseg poslovanja.

V sklopu tega poglavja bi omenila še olajšave, ki jih zavezanec, ki prejema dohodke iz dejavnosti, lahko uveljavi pri izračunu svoje davčne osnove.

V devetdesetih letih, ko je veljal Zdoh, je zavezanec pri določanju lastne davčne obveznosti lahko uveljavil različne olajšave, ki so mu znižale davčno osnovo.

V nasprotnem primeru (če ni izpolnjeval pogojev) se je tak dohodek načeloma obdavčil kot dohodek iz dejavnosti (Zakotnik, 2004, str. 84).

Po Zdoh-u pa so bile najemnine za oddajanje premoženja v najem in dohodek iz prenosa premoženjske pravice, ki ga ni opravljal fizična oseba v okviru svoje dejavnosti, obravnavane in z dohodnino obdavčene kot dohodek iz premoženja oziroma dohodek iz prenosa premoženjske pravice, pri tem pa ni bila pomembna višina prejetih najemnin oziroma dohodkov (Ošljaj, 2005, str. 85-90).

⁷ Po Zdoh-u je bil pavšalni znesek določen v višini 40% ustvarjenih prihodkov. A je Zdoh-1 ta znesek znižal na 25%, ki velja še danes.

⁸ Zdoh-1 je določal zgornjo mejo pri prihodkih iz dejavnosti v zadnjih zaporednih 12 mesecih v višini 3.900.000 SIT ter kasneje tudi do 6 milijonov tolarjev.

Te olajšave so bile :

- 10%, če je vlagal lastna sredstva v nabavo, rekonstrukcijo in modernizacijo osnovnih sredstev⁹;
- investicijska olajšava (40%);
- olajšava za zaposlovanje;
- olajšava za zavezanca invalida.

Takšna oblika določanja olajšav je veljala vse do sprejetja Zdoh-1, ki je dodal nekaj olajšav, med drugim je zavezanec še vedno lahko uveljavil olajšavo za investiranje, ki je bila določena v višini 20% investiranega zneska v opredmetena osnovna sredstva, razen v motorna vozila in ne več 40% kot po Zdoh. Pri olajšavi za zaposlovanje je Zdoh-1 samo spremenil določene višine olajšav. Tako je lahko davčni zavezanec (po Zdoh-1), ki je zaposlil pripravnika oz. delavca, ki prvič sklepa delovno razmerje ali delavca, ki je bil prijavljen na Zavodu za zaposlovanje, uveljavil olajšavo v višini 30% izplačane delavčeve plače (po Zdoh v višini 50% izplačane delavčeve plače). Višina olajšav, do katerih je bil davčni zavezanec upravičen, če je zaposloval invalidno osebo (ali je bil sam invalidna oseba), se s sprejetjem Zdoh-1 ni spremenila, davčna osnova se mu je znižala za:

- 50% izplačane plače, če je zaposloval invalidno osebo po zakonu, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov oziroma za 30% PLP zaposlenih v RS v preteklem letu, če je bil sam invalidna oseba po zakonu, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov;
- 70% izplačane plače, če je zaposloval invalide s 100% telesno okvaro ali gluhoneme osebe oziroma za 60% PLP zaposlenih v RS v preteklem letu, če je bil invalid s 100% telesno okvaro ali je bil gluhonem.

Zdoh-1 pa je dodal še nekatere druge olajšave, ki prej niso bile določene (Zakotnik, 2004, str. 89):

- olajšava za izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju;
- olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje;
- olajšava za donacije.

Zdoh-2 je na področju priznavanja olajšav zavezancem, ki prejemajo dohodek iz dejavnosti, prinesel določene spremembe. Ena izmed njih je ta, da je v celoti črtana olajšava za investiranje razen olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj v višini 20% investiranih sredstev. Črtana je olajšava, ki so jo lahko zavezanci uveljavili v preteklih letih, če so zaposlili pripravnika oz. delavca, ki prvič sklepa delovno razmerje ali delavca, ki je bil prijavljen na Zavodu za zaposlovanje. Spremembe se nanašajo še na olajšavo za donacije, ki se je z Zdoh-2 le razširila za dodatnih 0,2% obdavčenega prihodka zavezanca (poleg že znanih 0,3%) za posebne namene. Ostale olajšave, kot je olajšava za zaposlovanje invalidov, pa so ostale nespremenjene (Potrjena davčna reforma, 2006, str. 12-13).

---

⁹ Ta olajšava je bila odpravljena s sprejetjem Zdoh-1.

2.3 Dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti

Za osnovno kmetijsko in gozdarsko dejavnost še šteje vsaka dejavnost, kjer pridelujejo žita, sadje, vrtnine, hmelj ...¹⁰ ter je njihova pridelava vezana v celoti ali delno na uporabo kmetijskih zemljišč, ki so vodena v Zemljiškem katastru.

Področje, ki določa, kako se obdavči dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, se je od leta 1990 precej spremenilo in je danes veliko bolj natančno opredeljeno. Za dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti se smatrajo vsi dohodki, ki so povezani z osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnostjo na kmečkem gospodinjstvu¹¹. Kmečko gospodinjstvo je za namene Zdoh-2 opredeljeno kot skupina oseb (ki ni najeta delovna sila), ki ima na dan 30.6. v davčnem letu skupno stalno oziroma začasno bivališče ter so prijavljeni kot eno gospodinjstvo. Na dan morajo imeti v uporabi vsaj toliko kmetijskih in gozdnih površin, da znaša njihov skupni katastrski dohodek najmanj 200 €, ali pa v uporabi najmanj 40 čebeljih panjev, ki so evidentirani v registru čebelnjakov po predpisih o kmetijstvu¹².

Kaj se smatra kot dohodek, je bolj natančno definiral že Zdoh-1, saj je bilo po Zdoh-u to področje dokaj nedefinirano. Zdoh-2 je v celoti obdržal definicijo, le dodal je nekaj členov kot na primer tržni dohodek od pridelave v panjih. Za dohodek se štejejo vsi potencialni tržni dohodki od pridelave na zemljiščih (tudi po Zdoh-u) in drugi dohodki, povezani z opravljanjem osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, denimo subvencije (ukrepi kmetijske politike), denarne pomoči zaradi naravnih nesreč, donacije ...

Davčna osnova je katastrski dohodek, vključno z drugimi dohodki, pripisanimi zemljišču. Katastrski dohodek je ugotovljen po predpisih o ugotavljanju katastrskega dohodka na dan 30.6. v letu, za katero se dohodek ugotavlja (Potrjena davčna reforma, 2006, str. 13).

Niso pa se vsi katastrski dohodki od zemljišč upoštevali v davčno osnovo zavezanca, ampak obstajajo določene oprostitve. Zdoh-2 je člen, ki se nanaša na oprostitve, razširil. Tako so lahko zavezanci že po Zdoh-1 zahtevali, da se v njihovo davčno osnovo od katastrskega dohodka ne šteje katastrski dohodek od zemljišč:

- ki jih je na podlagi zakona trajno ali začasno prepovedano izkoriščati za kmetijsko pridelavo;
- na katerih so nasipi, kanali, prekopi za potrebe obrambe pred poplavami;

---

¹⁰ Zdoh-2 je dodal še pridelavo vina in oljčnega olja, čebelarstvo in pridelavo vrtnin na kmetijskih zemljiščih.

¹¹ Po Zdoh-u in Zdoh-1 so se šteli za dohodke iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti vsi dohodki, ki so povezani z osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnostjo, pripisani **samo eni** osebi, ki je imela pravico uporabljati zemljišče.

¹² V predhodni ureditvi oz. po Zdoh-1 so bili obdavčeni vsi, ki so prejeli dohodke iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, oziroma ni bilo nobene omejitve, ki bi določene zavezance oprostita plačila davka.

- ki so dana v zakup, za dobo, navedeno v zakupni pogodbi;
- na katerih so evidentirana vojna gradbišča;
- ki ležijo znotraj visokovodnih nasipov ....

Zdoh-2 je na novo dodal še:

- zemljišča, na katerih so neodmerjene planinske poti in
- zemljišča, na katerih so objekti posebnega pomena za obrambo ali ležijo v varnostnem območju takega objekta in se zanje predpiše ukrep varovanja.

Vse do sprejetja Zdoh-2 so lahko zavezanci, ki so prejeli dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, uveljavili olajšavo za investiranje. Davčno osnovo so si lahko zavezanci v napovedi za dohodnino znižali, če so vlagali v osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnost (nakup zemljišč, živali za osnovno čredo, kmetijske in gozdarske mehanizacije ...). Navedena olajšava se je po Zdoh-1 priznala višini 20% (25% po Zdoh-u) vloženih sredstev, ki jih je moral zavezanec dokazati z ustreznimi računi. Prav tako si danes zavezanci ne morejo več znižati davčne osnove zaradi naravnih nesreč, ki jih ni mogoče predvideti in so jim povzročila škodo. Katastrski dohodek se jim je v takem primeru zmanjšal za toliko odstotkov, za kolikor se jim je po oceni zmanjšal pridelek.

2.4 Dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice

Vsak posameznik ima različen dostop do premoženja oz. različno razpolaga s premoženjem. Vsem dohodkom iz premoženja, ki jih posameznik doseže, je skupno to, da omogočajo povečanje njegovega premoženja. Posledično so ti dohodki obdavčeni z višjo stopnjo. Prvotno Zdoh tega ni upošteval, saj so bili ti dohodki davčno celo manj obremenjeni kot dohodki iz zaposlitve, dohodki iz dejavnosti oziroma dohodki, ki so nujni za preživetje posameznika. To je začasno spremenil Zdoh-1 leta 2004, ki je te dohodke bolj obdavčil (Kobal, 2004, str. 121).

2.4.1 Dohodek iz oddajanja premoženja v najem

Za dohodek, ki ga zavezanec prejme na račun oddajanja premoženja v najem, se šteje vsak dohodek, dosežen z oddajanjem v najem nepremičnine ali premičnine na podlagi pogodbe, s katero najemodajalec prepusti najemniku določeno premoženje v uporabo.

Že Zdoh-1 je to skupino obdavčljivih dohodkov dokaj preuredil, kar se tudi kasneje s sprejetjem Zdoh-2 ni bistveno spremenilo. Kot dohodek, prejet iz oddajanja premoženja v najem, je obdavčena najemnina ali drugo nadomestilo v zvezi z oddajanjem v najem. Davčna osnova se določi kot prejeta najemnina, zmanjšana za stroške vzdrževanja, ki jih zavezanec plačuje sam ali pa namesto dejanskih stroškov uveljavlja normirane stroške v višini 40% od najemnine¹³.

---

¹³ Zdoh-1 dopuščal normirane stroške v višini 20% od najemnine.

2.4.2 Dohodek iz prenosa premoženjske pravice

Po Zdoh-u so bili dohodki iz prenosa premoženjske pravice samostojna obdavčljiva kategorija oziroma skupina. Zdoh-1 je dohodke iz prenosa premoženjske pravice združil skupaj z drugimi dohodki (dohodki od dividend, obresti, vzajemnih skladov) v skupino dohodki iz premoženja. Sam pojem dohodki iz prenosa premoženjske pravice je zožil, saj je zajemal le dohodke, dosežene s prenosom premoženjske pravice in ne več tudi avtorskih honorarjev, kot je veljalo po Zdoh-u.

Dohodek iz prenosa premoženjske pravice vključuje dohodke, dosežene z odstopom uporabe oziroma izkoriščanja premoženjske pravice na podlagi pogodbe ali druge pravne podlage, po kateri imetnik premoženjske pravice prejme ustrezno nadomestilo. Obdavčen je dohodek iz:

- materialne avtorske pravice in materialne pravice izvajalca (ki so opredeljene z zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah);
- izuma, videza izdelka, znaka razlikovanja, tehnične izboljšave, načrta, formule ...;
- osebna imena, psevdonima ali podobe.

Davčna osnova je dohodek iz prenosa premoženjske pravice, zmanjšan za normirane stroške v višini 10% od dohodka, doseženega s prenosom premoženjske pravice. Normirani stroški se ne priznajo imetniku premoženjske pravice, ki ni avtor, izvajalec, izumitelj ali druga oseba, ki ustvari predmet premoženjske pravice in v primeru, če gre za odstop uporabe ali izkoriščanja.

2.5 Dohodek iz kapitala

Dohodninska napoved je v zadnjih letih dobila nekoliko drugačen izgled. Nekateri dohodki, ki so se prej vpisovali v enotno dohodninsko napoved, so iz nje sedaj izvzeti. Zdoh-2 in Zdoh-1 sta prinesla novost, da se dohodki fizične osebe glede na njihovo naravo obravnavajo različno.

Vsi zgoraj omenjeni dohodki (dohodki iz zaposlitve, iz dejavnosti, iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, iz oddajanja v najem in prenosa premoženjske pravice) se vključijo v letno dohodninsko napoved oziroma se obdavčijo sintetično preko progresivnih stopenj in ob upoštevanju olajšav.

Z letom 2006 pa je prišla pomembna novost in sicer cedularna obdavčitev dohodkov iz kapitala. Dohodki iz kapitala se ne vključujejo več v letno davčno osnovo ter so tako izključeni iz progresivne obdavčitve oziroma dohodninske napovedi. Po novem se izračunana in plačana dohodnina od teh dohodkov šteje kot dokončni davek. Ti dohodki se obdavčujejo z dohodnino po proporcionalni stopnji 20% ¹⁴ in brez upoštevanja olajšav (Kapitalski dobički, 2005, str. 11).

---

¹⁴ Obresti so bile za leto 2007 obdavčene s 15%, 2008 pa bodo tudi te obdavčene s 20%.

Zdoh-2 med dohodke iz kapitala uvršča:

- obresti;
- dividende¹⁵;
- dobiček iz kapitala.

Kot je bilo omenjeno, se za dohodke iz kapitala dohodnino izračuna in plača po 20% dokončni stopnji od davčne osnove. Ne glede na to pa se stopnja dohodnine zmanjša za vsakih pet let imetništva kapitala in sicer po dopolnjenih:

- pet let imetništva kapitala – 15%;
- deset let imetništva kapitala – 10%;
- petnajst let imetništva kapitala – 20%.

2.5.1 Obresti

Obdavčitev obresti je bila do sprejetja Zdoh-1 zelo ozka, saj je Zdoh obdavčeval samo obresti, ki jih je fizična oseba prejela od danih posojil. Zdoh-1 (tudi Zdoh-2) obdavčuje načeloma vse obresti, ki jih prejme fizična oseba (Ošljaj, 2005, str. 98).

Kot obresti se obdavčuje vsako nadomestilo, ki ne predstavlja vračila glavnice iz finančno dolžniškega razmerja, vključno z nadomestili za tveganje. Obresti so prejete, ko so izplačane ali kako drugače dane fizični osebi. Ker se dohodkov iz kapitala ne vključuje več v dohodninsko napoved, morajo fizične osebe izpolniti dodaten obrazec za obračun dohodnine – Napoved za odmero dohodnine od obresti na denarne depozite pri bankah ali hranilnicah. Takšno napoved izpolnijo samo davčni zavezanci rezidenti, ki dosežejo več kot 1.000 €¹⁶ obresti na denarne depozite pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v skladu s predpisi v Sloveniji in pri bankah in hranilnicah drugih držav članic EU (Napoved za odmero dohodnine od kapitala, 2007, str. 47).

2.5.2 Dividende

Za dividende kot dohodek iz kapitala štejemo vse prejete dividende in druge dohodke, dosežene na podlagi lastniškega deleža. Lastniški delež je opredeljen kot vsak delež, ki ga ima fizična oseba na podlagi vloženih sredstev v gospodarski družbi, zadrugi. Davčna osnova so prejete dividende.

2.5.3 Dobiček iz kapitala

To področje je od Zdoh bistveno spremenjeno in sicer je drugačna že sama definicija kapitala. Ta se je s sprejetjem Zdoh-1 razširila tudi na dobiček, dosežen z odstavitvijo kapitala. Po Zdoh so se v kategorijo dohodki iz kapitala uvrščale nepremičnine, vrednostni papirji ter deleži v kapitalu gospodarskih družb (Zakotnik, 2004, str. 125).

---

¹⁵ Obresti in dividende so vse do sprejetje Zdoh-2 spadale v drugo skupino obdavčljivih dohodkov in sicer v skupino dohodki iz premoženja.

¹⁶ Po Zdoh-1 več kot 300.000 tolarjev.

Trenutno veljavni zakon Zdoh-2 pa kot kapital opredeljuje:

- nepremičnine in
- finančni kapital (vrednostni papirji, deleži v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih organizacijah ter investicijski kuponi¹⁷).

Z dohodnino se obdavčuje dobiček, dosežen z odsvojitvijo kapitala (prodaja kapitala, zamenjava kapitala, dajanje kapitala v dar ...) pred pretekom 20 let¹⁸.

Davčna osnova je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi, ki se od sprejetja Zdoh-1 dalje ne valorizira več – torej se v davčno osnovo prišteva tisti del »dobička« pri prodaji kapitala, ki izvira iz inflacije (Ošljaj, 2005, str. 113).

2.6 Drugi dohodki

Drugi dohodki so opredeljeni kot dohodki, ki jih ni mogoče uvrstiti v nobeno drugo navedeno obdavčljivo skupino dohodkov¹⁹.

Zdoh-2 v svojem 105. členu navaja, katere dohodke lahko štejemo med druge dohodke:

- nagrade, darila, dobitke v nagradnih igrah (v vrednosti nad 42 €);
- priznavalnine;
- kadrovske in druge štipendije, izplačane mesečno za študij v RS nad zneskom minimalne plače in za študij v tujini nad zneskom minimalne plače, povečane za 60%;
- družinske invalidnine in družinski dodatek po zakonu o vojnih invalidih;
- nadomestila, prejeta v zvezi ustanovitvijo ali obremenitvijo pravice;
- aro, ki jo je sprejel zavezanec ob sklenitvi pogodbe in je ne vrne stranki, ki ni izpolnila pogodbe (nova s sprejetjem Zdoh-2);
- izplačila odkupne vrednosti po ZPIS in Zakonu o prvem pokojninskem skladu RS in preoblikovanju pooblaščenih investicijskih družb.

Davčna osnova je dosežen dohodek, če ni s tem zakonom drugače določeno. V davčno osnovo ne spadajo darila, katerih skupna vrednost, prejeta v davčnem letu od istega darovalca, ne presega 84 €²⁰.

---

¹⁷ Investicijski kuponi so bili po Zdoh-1 uvrščeni med dohodke iz vzajemnih skladov v sklopu obdavčljive skupine Dohodki iz premoženja.

¹⁸ Zdoh je obdavčeval dobiček pri prodaji nepremičnine, če je bila prodaja izvršena pred pretekom 3 let od dneva pridobitve. Zdoh-1 pa je obdavčeval dobiček, dosežen z odsvojitvijo kapitala pred pretekom 10 let od dneva pridobitve (Kaj naj bi se kdaj spremenilo, 2005, str. 5).

¹⁹ Po Zdoh so bili drugi dohodki obdavčeni v sklopu prve skupine obdavčljivih dohodkov, Davek od osebnih dohodkov- drugi prejemki.

²⁰ Po Zdoh-1 skupna vrednost ni smela presežati 10.000 tolarjev.

3 DAVČNE OLAJŠAVE

Davčne olajšave zmanjšujejo davčno osnovo (olajšava je odbitek pred obdavčljivo davčno osnovo) in s tem njegovo davčno obveznost. Iz davčne osnove je potrebno izločiti tisti del dohodka zavezanca, ki ga potrebuje za lastno zadovoljevanje življenjskih potreb.

Uveljavljanje davčnih olajšav za zavezanca ni obvezno, seveda pa je priporočljivo, saj je vendar nesmiselno oškodovati samega sebe in tako plačati več dohodnine, kot je potrebno.

3.1 Standardne olajšave

Standardne olajšave niso odvisne od izdatkov davkoplačevalcev in so zato dostopne vsakomur ter jih je možno uveljaviti brez dokazovanja. Vse standardne olajšave so bili vse do sprejetja Zdoh-1 leta 2004 podane v obliki odstotka od povprečne letne bruto plače zaposlenih (v nadaljevanju PLBP) v RS. Po sprejetju Zdoh-1 pa so bile nekatere olajšave podane v fiksnem, vnaprej določenem znesku.

Zdoh je standardne olajšave delil v naslednje skupine:

- **splošna olajšava:** vsakemu davčnemu zavezancu se davčna osnova zmanjša za 11% PLBP
- **posebna olajšava:**
  - 100% invalidom, ki so imeli pravico do tuje nege in pomoči, se osnova zmanjša za 100 % PLBP;
  - dijaki in študentje so imeli pravico do znižanja davčne osnove za 40 % PLBP;
  - davčna osnova se zavezancem, starejšim od 65 let, zniža za 8% PLBP.
- **posebne olajšave za vzdrževane člane.**

Z novim zakonom Zdoh-1 je prišlo do manjše reorganizacije standardnih olajšav, ki so bile po novem razvrščene v štiri skupine:

- splošne olajšave;
- osebne olajšave;
- posebne osebne olajšave;
- posebne olajšave za vzdrževane člane.

Takšna delitev velja še danes po trenutno veljavnem Zdoh-2.

Splošne olajšave

Do splošne olajšave je upravičen vsak davčni zavezanec in mu je ni potrebno vpisovati v davčno napoved, saj jo davčni urad avtomatično prizna. Splošna olajšava je bila prvotno opredeljena kot odstotek od PLBP zaposlenih v RS v letu, za katero se odmerja dohodnina. Tako je po Zdoh90 ta odstotek znašal 10% PLBP. Po letu 1994, ko je pričel veljati Zdoh, se je ta povečal za eno odstotno točko na 11% PLBP.

Leto 2004 je na tem področju prineslo večje spremembe in sicer je z Zdoh-1 rezident postal upravičen do natančno zakonsko določenega, fiksnega in vnaprej znanega zneska (npr. za leto 2005 je znašala splošna olajšava 564.400 SIT). Zdoh-2 pa predpisuje splošno olajšavo v višini 2.800 € oz. za primerjavo približno 670.992 SIT.

Osebne olajšave

Nekateri davčni zavezanci so poleg splošne olajšave upravičeni tudi do osebnih olajšav, kar jim še dodatno zniža davčno osnovo.

Olajšave so namenjene:

- osebam, ki so 100% invalidi;
- osebam, ki so dopolnile 65 let;
- osebam prejemnikom pokojnin iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja²¹.

Opredelitev prvih dveh podvrst olajšav je bila vse do leta 2004 enaka in sicer se je po Zdoh vsem invalidom s stodontno telesno okvaro, ki se jim je priznala pravica do tuje nege in pomoči, osnova za odmero dohodnine zmanjšala za celo PLBP v letu, za katerega se odmerja dohodnina. Zavezancem, ki so dopolnili 65 let, se je priznala olajšava v višini 8% PLBP zaposlenih v RS v letu, za katero se odmerja dohodnina.

Po letu 2005 so bile olajšave – tako kot splošna olajšava – določene z zakonsko določenim zneskom in ne več kot določen odstotek od PLBP zaposlenega v RS. Takšna opredelitev velja tudi po Zdoh-2, ki velja od 1.1.2006 dalje, le da so olajšave izražene v novi valuti, evrih. Davčni zavezanec s 100% telesno okvaro je upravičen do znižanja svoje davčne osnove za 14.971 €, zavezanec po 65. letu starosti pa lahko uveljavi olajšavo v višini 1.205 € letno.

Z Zdoh-1 je bila na novo oblikovana tudi olajšava za prejemke pokojnin iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Za te olajšave je značilno, da so določene v obliki zmanjšanja davčne obveznosti, medtem ko so vse ostale olajšave določene v obliki zmanjšanja davčne osnove (Zakotnik, 2004, str. 149-150). Zdoh-1 je priznal zmanjšanje dohodnine v višini 14,5 % od odmerjenega prejemka pokojnine, medtem ko Zdoh-2 prizna le še 13,5% od odmerjene pokojnine.

Posebne osebne olajšave

Posebne osebne olajšave je po Zdoh-2 deležen zavezanec, ki:

- se izobražuje oziroma ima status študenta ali dijaka in je imel prejemke iz naslova plačila za začasno delo ali občasno opravlja dejavnosti preko študentskega servisa. Dohodek iz študentskega dela se šteje kot dohodek iz drugega pogodbenega razmerja;
- samostojno opravlja specializiran poklic na področju kulturne dejavnosti;
- samostojno opravlja novinarski poklic.

---

²¹ V Zdoh ta olajšava ni bila določena v takšni obliki.

Dijaki in študentje, ki so v letih od 1994 do 2004 začasno opravljali delo, so lahko uveljavili olajšavo v višini 40% PLBP v letu, za katero se odmerja dohodnina. Tako je lahko študent ali dijak takrat uveljavljal zmanjšanje svoje davčne osnove za takrat veljavnih 11% povprečne letne plače kot splošno olajšavo ter 40% PLBP kot posebno olajšavo. To je skupaj znašalo 51% povprečne letne bruto plače. V primeru, da študent ni dosegel 51% PLBP, ni bil zavezanec za dohodnino, zato mu ni bilo potrebno oddati napovedi za dohodnino.

Ker so bili študentje deležni prevelikih olajšav, je Zdoh-1 koreniteje posegel in preoblikoval to področje. Tako so bili za uveljavitev olajšav določeni pogoji glede višine zasluženega dohodka in glede starosti. Bolj podrobno je Zdoh-1 opredeljeval tudi upravičence do splošnih olajšav, kjer je med drugim bilo navedeno, da so do splošnih olajšav upravičeni tisti študentje, za katere druga oseba ne uveljavlja olajšave za vzdrževanega družinskega člana. To pomeni, da dijaki ali študentje niso bili več deležni splošne olajšave, če jo zanj že koristi nekdo drug (najpogosteje eden od staršev v tem primeru vzdrževanega člana). Zakon jih je tudi bolj omejeval z višino priznanih olajšav (Kobal, 2004, str. 187). Študentje in dijaki so bili po Zdoh-1 upravičeni do posebne olajšave v višini 1.200.000 SIT, če njihov zaslužek ni presegel 1.600.000 SIT²². Če pa je le-ta presegel 1,6 milijona tolarjev, se jim posebna olajšava ni priznala.

Z Zdoh-1 je bilo uvedeno tudi plačilo akontacije. Študentje in dijaki so morali plačati 25% akontacije od davčne osnove po plačilu 10% normiranih stroškov. S tem dejstvom in tudi s prvotno postavljeno posebno olajšavo (668.100 SIT) se študentje niso strinjali. Zato so se v Študentski organizaciji Slovenije takrat odločili, da pričnejo zbirati podpise za naknadni zakonodajni referendum v zvezi z Zakonom o dohodnini. Dne, 12.5.2004, je bil med Vlado RS in ŠOS-om dosežen kompromis, da študentje odstopijo od svoje namere, če se vlada zaveže, da bo predlagala spremembe in dopolnitve zakona o dohodnini. Dogovorjene spremembe so se nanašale na zmanjšanje akontacije dohodnine na 12,5 %, a le v primeru, če študent ali dijak ni prejel na posamezno napotnico več kot 74.000 SIT. Če pa je njegov zaslužek presegel ta znesek, je moral plačati 25 % akontacije. Sprejeli so tudi povišanje posebne osebne olajšave za študente z zakonsko sprejetih 668.100 SIT na 1.200.000 SIT.

Vse dosežene kompromise in spremembe je Vlada RS uveljavila v obliki Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini (Zdoh-1A) ter predstavnikom študentov obljubila, da bodo dosežene spremembe prišle v veljavo še pred pričetkom veljave Zdoh-1 1.1.2005 (Že spremembe novega Zdoh-1, 2004, str. 18-20). A tudi s takšnim načinom plačevanja akontacije v ŠOS-u niso bili zadovoljni. Še naprej so se zavzemali za ukinitve akontacije dohodnine do zneska 113.000 SIT na napotnico. Po pogajanjih so dosegli kompromis in postavili mejo neobdavčljivega dohodka pri 100.000 SIT na napotnico.

---

²² Sprva je bila posebna olajšava za študente določena v višini 668.100 SIT.

Tabela 1: Zaslужek študenta pred spremembo in po spremembi Zdoh-1 (v SIT)

	Od 1.1.2005	Od 1.1.2005	Po 1.6.2005	Po 1.6.2005
Zaslужek	55.000	80.000	80.000	115.000
normirani stroški (10%)	- 5.500	- 8.000	- 8.000	-11.500
Osnova za dohodnino	49.500	72.000	72.000	103.500
Akontacija dohodnine (12,5%)	- 6.188			
akontacije dohodnine (25%)		- 18.000		- 25.875
Prejemek	43.312	54.000	72.000	77.625

Vir: Lasten izračun.

V tabeli 1 so prikazani vsi obdavčljivi prihodki študenta ali dijaka pred in po spremembi Zdoh-1. Če je dijak ali študent v času od 1.1.2005 do 31.5.2005 zaslužil preko napotnice 55.000 SIT, je po plačilu 12,5% akontacije od svoje osnove prejel 43.312 SIT čistega zaslužka. Če pa je njegov znesek v tem času na primer znašal 80.000 SIT, pa je po plačilu 25% akontacije od osnove prejel le 54.000 SIT. Po 1.6.2005 študentu z enakim zaslužkom (80.000 SIT) ni bilo potrebno več plačati akontacije dohodnine, zato je njegov čisti zaslužek znašal 72.000 SIT. To je kar 18.000 SIT več kot pred 1.6.2005 in za nekoga, ki se izobražuje in plačuje stroške šolanja sam, dokaj velik znesek.

Po spremenjenem Zdoh-1 je 25% akontacijo dohodnine od osnove plačal le študent ali dijak, ki je preko ene napotnice zaslužil več kot 100.000 SIT ter tako v primeru zaslužka 115.000 SIT plačal 25.875 SIT akontacije

Po Zdoh-2 višina posebne olajšave ni več pogojena z višino izplačanih dohodkov, ampak se vsakemu zavezancu, ki se izobražuje in ima status dijaka ali študenta ter je mlajši od 26 let, zmanjša davčna osnova za enak znesek, kot znaša splošna olajšava, določena z zakonom, to je 2.800 €. Prav tako je do olajšav upravičen zavezanec, ki se je pred svojim 26. letom starosti vpisal na študij. Študentje in dijaki še vedno plačujejo akontacijo dohodnine, ki znaša 25%, v primeru, da njihov dohodek, dosežen preko napotnic, presega zakonsko določenega zneska (400 € na napotnico oz. 95.856 SIT). Meja neobdavčljivega dohodka se je z Zdoh-2 zmanjšala za 4.144 SIT.

Olajšave za vzdrževane člane

Te olajšave so namenjene zavezancem, ki vzdržujejo družinske člane ter se jim zaradi tega davčna osnova še dodatno zniža. Davčni zavezanci so lahko po Zdoh90 uveljavili olajšavo za prvega vzdrževanega člana za 10% PLBP, za vsakega nadaljnjega vzdrževanega člana pa še dodatnih 3%. Procent za vsakega nadaljnjega vzdrževanega člana se je s sprejetjem Zdoh

povečal na 5%. Leta 2004 olajšave niso bile več opredeljene v odstotkih, ampak so bile določene z zakonom. Tako je olajšava za prvega vzdrževanega člana po Zdoh-1 znašala 474.900 SIT, za drugega vzdrževanega člana se je olajšava povečala za 41.300 SIT in tako naprej (Kobal, 2004, str. 190).

V letošnji davčni napovedi 2007 pa se je zavezancem, ki vzdržujejo družinske člane, priznala olajšava za prvega vzdrževanega člana v višini 2.066 €, za drugega vzdrževanega člana pa še dodatnih 180 €, kar skupaj zneso 2.246 €. Če je imel zavezanec vzdrževanega družinskega člana z zmerno, težjo in težko motnjo v telesnem in duševnem razvoju, je bil do leta 2005 deležen olajšave v višini 50% letne povprečne plače zaposlenih. Danes pa si lahko zmanjša davčno osnovo za 7.486 €.

Po Zdoh-2 lahko olajšavo za vzdrževane člane uveljavi samo eden od zavezancev za dohodnino, o tem, kdo, pa so se lahko do uveljavitve Zdoh-1 zavezanci oz. v tem primeru starši, dogovorili med seboj. Ker so se starši dogovarjali med seboj, kdo bo uveljavil olajšavo za vzdrževanega člana in za katero obdobje (za istega vzdrževane člana sta si razdelila olajšavo) ter si tako zmanjšala svojo davčno osnovo, so takšno početje z Zdoh-1 prepovedali (Kobal, 2004, str. 194).

Tudi če davčni zavezanec ne vzdržuje družinskega člana skozi vsa koledarsko leto, lahko uveljavi posebno olajšavo, vendar samo za čas njegovega vzdrževanja.

3.2 Nestandardne olajšave

Nestandardne olajšave so odvisne od dejanskih izdatkov davkoplačevalca. Edine olajšave, ki jih Zdoh-2 še uvršča med nestandardne olajšave, so olajšave za prostovoljno pokojninsko zavarovanje, saj olajšave za različne namene Zdoh-2 ne priznava več. Nosilci davčne politike zatrjujejo, da zaradi te ukinitve zavezanci ne bodo nič na slabšem, saj so posledično dvignili splošno olajšavo in sicer so jo povečali za 66.662 SIT oz. za 278 €.

Olajšave za prostovoljno pokojninsko zavarovanje

Do olajšave za prostovoljno pokojninsko zavarovanje je bil davčni zavezanec prvič upravičen leta 2005 oziroma z začetkom veljave Zdoh-1. Predhodni zakon Zdoh teh olajšav ni opredeljeval. Zavezanec si lahko svojo davčno osnovo zmanjša za vsoto premij, ki jih plača izvajalcu pokojninskega načrta s sedežem v Sloveniji ali v državi članici EU. Zgornja meja olajšave je enaka 24% obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje oz. ne sme presegati 549.400 SIT letno (Zdoh-1) oz. 2.390 € (Zdoh-2)letno.

Tabela 2: Olajšave po različnih veljavnih zakonih

	Zdoh	Zdoh-1	Zdoh-2
Splošne olajšave	11% PLBP v RS	591.900 SIT	2.800 €
Osebne olajšave			
- 100% invalidi	100% PLBP	3.441.500 SIT	14.971 €
- Seniorji	8% PLBP	275.300 SIT	1205 €
- Prejemnik pokojnine, priznavalnine	/	14,5% odmerjene pokojnine, priznavalnine	13,5 5 odmerjene pokojnine, priznavalnine
Posebne osebne olajšave			
- Študentje	40% PLBP	1.200.000 SIT	2.800 €
Posebna olajšava			
- 1. vzdrževani član	10% PLBP	474.900 SIT	2.066 €
- 2. vzdrževani član	15% PLBP	474.900 SIT + 41.300 SIT	2.066 € +180 €
- Otrok s posebno nego	50% LPBP	1.720.800 SIT	7.486 €
Olajšave za prostovoljno pokojninsko zavarovanje	/	24% obveznih prispevkov oz. max 549.400 SIT letno	24% obveznih prispevkov oz. max 2.390 € letno
Olajšave za različne namene	Max 3% letne davčne osnove	Max 2% letne davčne osnove	/

Vir: Lasten vir.

4 DAVČNA OSNOVA IN DAVČNA LESTVICA

4.1 Davčna osnova

Davčna osnova za odmero dohodnine je zakonsko določena. Do nje pridemo, če od posameznih vrst dohodkov odštejemo vse priznane stroške, ki so nastali ob pridobivanju teh dohodkov, obvezne socialne prispevke ter standardne in nestandardne olajšave. Glede na

obseg davčne osnove je odvisno, kolikšna je davčna obveznost posameznega zavezanca. Pri izračunu davčne osnove si pomagamo z naslednjo formulo (Stanovnik, 2004, str. 87):

Dohodek, ki je predmet obdavčitve

- priznani stroški, ki so nastali pri pridobivanju dohodka
- obvezni socialni prispevki
- olajšave (standardne ali nestandardne)

= DAVČNA OSNOVA

Od tako dobljene davčne osnove se potem izračuna davek, ki ga mora zavezanec plačati glede na davčno lestvico, ki velja za odmerjeno leto.

4.2 Davčna lestvica

Davčna lestvica je v Sloveniji že od vsega začetka progresivna, kar pomeni, da se z večanjem davčne osnove, veča tudi relativni davek, ki ga mora zavezanec plačati.

Davčni zavezanci Republike Slovenije so tako prvo napoved za odmero dohodnine oddali leta 1992 za leto 1991. Davčna lestvica, po kateri so zavezancem odmerili višino davka, je prikazana v tabeli 1.

Tabela 3: Davča lestvica za leto 1991

Letna davčna osnova v SIT		Znesek dohodnine v SIT
Nad	Do	
	109.986	19 %
109.986	219.972	20.897 + 28 % nad 109.986
219.972	439.944	51.693 + 35 % nad 219.972
439.944	879.888	128.684 + 40 % nad 439.944
879.888		304.661 + 45 % nad 879.888

Vir: I. Podgorelec, Davki v letu 2000, 1999, str. 159.

Leta 1991 je bilo vloženi 1.251.813 davčnih napovedi, realizirana dohodnina je znašala 24 mio SIT. Bruto dohodek vseh zavezancev je znašal 211.296 milijonov tolarjev oziroma povprečno 168.790 SIT na zavezanca.

Širina vsakega davčnega razreda je bila enaka zgornji meji predhodnega razreda, izjema je prvi davčni razred, čigar širina je enaka širini drugega – 109.989 SIT, definirana pa ni širina petega davčnega razreda, saj ta nima zgornje omejitve.

Od sprejetja prvega zakona o dohodnini v samostojni Sloveniji ni preteklo veliko časa, ko so se že pričele kazati prve potrebe po spremembah. Vzrok za prilagoditev zakona so bile tudi spremembe v gospodarstvu. Vse te spremembe je bilo potrebno upoštevati tudi v dohodnini (Predlog zakona o dohodnini, št. 26/1993, str. 39).

Tako je 1.1.1994 že prišel v veljavo nov zakon o dohodnini, ki je med drugim tudi drugače določal davčno lestvico.

Tabela 4: Davčna lestvica za leto 1995

Letna neto davčna osnova v SIT		Znesek dohodnine v SIT
Nad	Do	
	668.131	17%
668.131	1.336.262	113.582 + 35% nad 668.131
1.336.262	2.004.394	347.428 + 37 % nad 1.336.262
2.004.394	2.672.525	594.637+ 40 % nad 2.004.394
2.672.525	4.008.787	561.889 + 45 % nad 2.672.525
4.008.787		1.463.207 + 50 % nad 4.008.787

Vir: Koliko je moja dohodnina za leto 1995, Denar, 1996, str. 30.

Nov zakon je predpisoval šest davčnih razredov in ne več pet, kot je veljalo do takrat, uvedel je tudi nov razred z najvišjo možno stopnjo obdavčitve – 50 %. Posledično se je spremenil tudi razpon davčnih stopenj in sicer od prejšnjega 19 % - 45 % je prešel na 17 % - 50 %. Nova lestvica je obdržala progresivnost, hkrati pa je bila še vedno stopničasta in usklajena s plačilom akontacije dohodnine tekom leta. Širina prvih štirih razredov je bila približno enaka polovici povprečne letne plače zavezanca (668.131 SIT), medtem ko je bila širina petega razreda skoraj enaka povprečni letni plači (1.343.952 SIT), šesti davčni razred pa ni imel zgornje omejitve.

V nadaljnjih letih je Zdoh doživel le manjše spremembe. Davčna lestvica za odmero dohodnine se ni bistveno spremenila, spreminjale so se samo meje razredov. Za leto 2000 ter 2004 (tabeli 5 in 6) je bila širina davčnih razredov opredeljena enako kot pri lestvici iz leta 1995 in sicer je bila širina prvih 4 razredov enaka polovici PLP (1.143.196 SIT oziroma 1.594.560 SIT), širina petega pa je bila skoraj enaka PLP (2.286.390 SIT oziroma 3.189.117 SIT), šesti razred pa ni bil omejen. Stopnje v posameznih davčnih razredih so ostale enake, spreminjale so se samo mejne vrednosti v posameznem razredu, tako da so se posamezni davčni razredi širili.

Tabela 5: Davčna lestvica za leto 2000

Letna davčna osnova v SIT		Znesek dohodnine v SIT
Nad	Do	
	1.143.196	17%
1.143.196	2.286.390	194.342 + 35% nad 1.143.196
2.286.390	3.429.587	594.460 + 37% nad 2.286.390
3.429.587	4.572.781	1.017.444 + 40% nad 3.429.587
4.572.781	6.859.171	1.474.723 + 45% nad 4.572.781
6.859.171		2.503.598 + 50% nad 6.859.171

Vir: Odredba o valorizaciji zneskov za odmero dohodnine za leto 2000, Uradni list RS, št. 13/2001, str. 1387.

Tabela 6: Davčna lestvica za leto 2004

Letna davčna osnova v SIT		Znesek dohodnine v SIT
Nad	Do	
	1.594.560	17%
1.594.560	3.189.117	271.073 + 35% nad 1.594.560
3.189.117	4.783.679	829.168 + 37% nad 3.189.117
4.783.679	6.378.235	1.419.158 + 40% nad 4.783.679
6.378.235	9.567.353	2.056.982 + 45% nad 6.378.235
9.567.353		3.492.085 + 50% nad 9.567.353

Vir: Odredba o valorizaciji zneskov za odmero dohodnine za leto 2000, Uradni list RS, št. 17/2005, str. 1353.

Tako je bilo vse do 1.1.2005, ko je pričel veljati nov zakon o dohodnini, Zdoh-1. Nova zakonodaja je znižala davčno stopnjo v najnižjem davčnem razredu in sicer se je le-ta znižala s 17 % na 16 %, posledično se je širina razredov povečala, na primer širina tretjega razreda je bila po Zdoh-1 2.600.000 SIT, prej pa 1.594.562 SIT (tabeli 4 in 5). Širina davčnih razredov je bila z letom 2005 ponovno enaka zgornji meji njenega predhodnega davčnega razreda ter ni imela več za podlago PLP, saj je ta za leto 2005 znašala 3.327.353 SIT. Razlog za takšne spremembe je bila želja po razbremenitvi davčnih zavezancev, še posebej tistih v najnižjem dohodkovnem razredu.

Tabela 7: Davčna lestvica za leto 2005

Letna davčna osnova v SIT		Znesek dohodnine v SIT
Nad	Do	
	1.300.000	16%
1.300.000	2.540.000	208.000 + 33% nad 1.300.000
2.540.000	5.140.000	617.200 + 38 % nad 2.540.000
5.140.000	10.330.000	1.605.200 + 42% nad 5.140.000
10.330.000		3.785.000 + 50% nad 10.330.000

Vir: I. Zakotnik, Zakon o dohodnini, 2004, str. 162.

Novost v letu 2005 je bila tudi objava davčne lestvice še pred začetkom koledarskega leta, za katero je veljala. Prej je bila davčna lestvica poznana šele z začetkom koledarskega leta (februarja) in je veljala za preteklo davčno leto. Tako si je lahko vsak zavezanec že vnaprej izračunal, v kateri davčni razred bo uvrščen ter se pred iztekom leta zavestno odpovedal kakšnemu dohodku, da bi ostal v nižjem dohodkovnem razredu.

Po številu razredov in širini razredov se dohodninska lestvica za leto 2006 ne razlikuje od lestvice za leto 2005. Bistvena sprememba na področju davčnih razredov je, da se je davčna stopnja v 3. in 4. razredu spremenila in sicer se je v vsakem razredu zmanjšala za en odstotek.

Tabela 8: Davčna lestvica za leto 2006

Letna neto davčna osnova v SIT		Znesek dohodnine v SIT
Nad	Do	
	1.327.300	16%
1.327.300	2.593.340	212.368 + 33% nad 1.327.300
2.593.340	5.247.940	630.161 +37 % nad 2.593.340
5.247.940	10.546.930	1.612.363 + 41% nad 5.247.940
10.546.930		3.784.949 + 50% nad 10.546.930

Vir: Dohodek iz zaposlitve, Dafis, 2004, str. 12.

Leta 2007 pa smo dobili prenovljen zakon o dohodnini, Zdoh-2, ki velja tudi za zadnjo oddajo napovedi za dohodnino. Zdoh-2 je skrčil davčne razrede na samo tri, razpon davčne stopnje pa zajema 16% do 41%.

Tabela 9: Davčna lestvica za leto 2007

Letna neto davčna osnova v €		Znesek dohodnine v €
Nad	Do	
	6.800	16 %
6.800	13.600	1.088 + 27% nad 6.800
13.600		2.924 + 41% nad 13.600

Vir: Zakon o dohodnini, Uradni list št. 117/06, st. 12272.

5 ANALIZA DOHODNINE SKOZI KONKRETENE PRIMERE

Analizo bom naredila s pomočjo treh davčnih zavezancev – davčni zavezanec 1²³, za katerega bom predpostavljala, da je v obravnavanem letu zaslužil 60% letne povprečne bruto plače za obravnavano leto, davčni zavezanec 2²⁴ z letno povprečno bruto plačo ter davčni zavezanec 3²⁵ s 200% letne povprečne bruto plače za obravnavano obdobje. Poskušala bom prikazati, kako so se spreminjala njihova vplačila dohodnine skozi obravnavano obdobje in kakšne so bile posledice vseh sprememb, ki so vplivale na njihov družinski proračun.

Pričela bom z oddajo dohodninske napovedi za leto 1995. Predhodna leta bom izpustila, saj je Zakon o dohodnini doživljal veliko sprememb zaradi iskanja pravičnejšega, enostavnejšega sistema pobiranja davkov od državljanov.

5.1 Dohodnina leta 1995

Po Zдох iz leta 1994 je bil davčni zavezanec rezident Slovenije, ki je imel v letu 1995 vsaj en po zakonu obdavčljiv dohodek ter nerezident Slovenije, ki je bival v Sloveniji neprekinjeno najmanj 6 mesecev in imel najmanj en obdavčljiv dohodek, vendar to velja samo za dohodke, dosežene v Sloveniji (Zakon o dohodnini, Uradni list RS, št. 71/1993).

Osnova za dohodnino je bil seštevek vseh davčnih osnov obdavčljivih dohodkov, zmanjšan za plačane prispevke za socialno varnost. Vse dohodke se je obravnavalo v njihovem bruto znesku.

Letna povprečna bruto plača na zaposlenega v RS je v letu 1995 znašala 1.343.955 SIT. Splošna olajšava, ki pripada vsem zavezancem, je leta 1995 predstavljala 11 % PLBP na zaposlenega RS, kar je znašalo 147.835 SIT.

²³ DZ 1 – Davčni zavezanec 1.

²⁴ DZ 2 – Davčni zavezanec 2.

²⁵ DZ 3 – Davčni zavezanec 3.

Uveljavljali so lahko tudi druge olajšave:

- olajšave za vzdrževane člane, kar je še dodatno znižalo davčno olajšavo (10% povprečne letne bruto plače zaposlenega v RS, za vsakega naslednjega se poveča za 5%,);
- olajšave za različne izdatke (izdatki za zdravila, stanovanja, knjige za izobraževanje ...), v višini 3% zavezančeve davčne osnove po Zdoh.

Leta 1995 je država dobila 499.985.891 milijard vseh davčnih prihodkov, od tega 113.967.145 milijard od dohodnine.

Tabela 10: Neto letni zaslužek DZ 1 leta 1995 (v SIT)

DZ 1	ZNESEK
Letna bruto plača	806.373
Prispevki za socialno varnost (22,10%)	- 162.081
Davčna osnova I	644.292
Splošna olajšava (11 % PLP)	- 147.835
Davčna osnova II	496.457
Dohodnina (17% x 496.457)	84.398
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	559.894

Vir: Lasten izračun.

DZ 1 se je leta 1995 z letno bruto plačo 806.373 SIT uvrščal v prvi dohodkovni razred. Na podlagi davčne lestvice, ki je veljala za 1995 (tabela 4, stran 25), je njegova davčna obveznost do države znašala 84.398 SIT. Ko je poravnal svojo obveznost, mu je ostalo še 559.894 SIT neto dohodka.

Tabela 11: Neto letni zaslužek DZ 2 leta 1995 (v SIT)

DZ 2	ZNESEK
Letna bruto plača	1.343.955
Prispevki za socialno varnost (22,10%)	- 270.135
Davčna osnova I	1.073.820
Splošna olajšava (11 % PLP)	- 147.835
Davčna osnova II	925.985
Dohodnina (113.582. + 35% x 257.854)	203.831
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	869.989

Vir: Lasten izračun.

Bruto zaslužek, ki ga je DZ 2 dobil leta 1995, je znašal 1.343.955 SIT. Po odštetju priznanih olajšav se je s tako dobljeno osnovo uvrščal v drugi dohodkovni razred ter plačal 203.831 SIT dohodnine. Po plačilu mu je ostalo še 869.989 SIT neto zaslužka.

Tabela 12: Neto letni zaslužek DZ 3 leta 1995 (v SIT)

DZ 3	ZNESEK
Letna bruto plača	2.687.910
Prispevki za socialno varnost (22,10%)	- 594.028
Davčna osnova I	2.093.882
Splošna olajšava (11 % PLP)	- 147.835
Davčna osnova II	1.946.047
Dohodnina (347.428 + 37% x 609.785)	573.049
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	1.520.834

Vir: Lasten izračun.

Tudi DZ 3 se je z davčno osnovo II – 1.946.047 SIT uvrščal v tretji davčni razred. Odmerjena dohodnina je pri njem znašala 573.049 SIT.

5.2 Dohodnina leta 2000

Leta 2000 so prihodki od dohodnine znašali 168.763.222 milijard (Državni proračun, 1992-2007), PLBP na zaposlenega pa je znašala 2.300.028 SIT.

Za davčne zavezanca prehod v novo tisočletje ni bil tako drastičen, kot so sprva predvidevali strokovnjaki. V Sloveniji je takrat še vedno veljal Zdoh, ki je doživljal manjše spremembe in dopolnitve. Definicija zavezanca se za namene dohodnine leta 2000 ni spremenila, spremenila se je samo višina splošne olajšave, saj je bila ta vezana na PLBP in je znašala 253.983 SIT (11% od 2.300.028 SIT).

Tega leta je ministrstvo za finance podalo predlog reforme neposrednih davkov, med katere uvrščamo tudi dohodnino. Glavni cilj reforme je bila razbremenitev najnižjih dohodkovnih razredov in zagotoviti enakomerno prerazdelitev davčnih bremen med davčne razrede. Prav tako so hoteli uvesti sistem dohodnine, ki bi imel poudarek na socialni komponenti (Spreminjana dohodnina, 2000, str. 13).

Tabela 13: Neto letni zaslužek DZ 1 leta 2000 (v SIT)

DZ 1	ZNESEK
Letna bruto plača	1.380.017
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	- 305.260
Davčna osnova I	1.074.757
Splošna olajšava (11 % PLP)	- 253.983
Davčna osnova II	820.774
Dohodnina (17% x 820.774)	139.532
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	935.225

Vir: Lasten izračun.

DZ 1 se je z letno bruto plačo 1.380.017 SIT še vedno uvrščal v prvi davčni razred in zato plačal 17% od svoje davčne osnove, kar je znašalo 139.532 SIT. Glede na leto 1995 je plačal 55.134 SIT več dohodnine, vendar je bila tudi njegova letno bruto plača višja za 573.644 SIT. Neto dohodek je za leto 2000 znašal 935.225 SIT.

Tabela 14: Neto letni zaslužek DZ 2 leta 2000 (v SIT)

DZ 2	ZNESEK
Letna bruto plača	2.300.028
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	- 508.766
Davčna osnova I	1.791.262
Splošna olajšava (11 % PLP)	- 253.983
Davčna osnova II	1.537.279
Dohodnina (194.342 + 35% x 394.083)	332.271
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	1.458.991

Vir: Lasten izračun.

DZ 2 se je leta 2000 uvrščal v drugi dohodkovni razred. Po plačilu njegove davčne obveznosti- 332.271 SIT je zaslužil 1.458.991 SIT neto.

Tabela 15: Neto letni zaslužek DZ 3 leta 2000 (v SIT)

DZ 3	ZNESEK
Letna bruto plača	4.600.056
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	1.017.532
Davčna osnova I	3.582.524
Splošna olajšava (11 % PLP)	- 253.983
Davčna osnova II	3.328.541
Dohodnina (594.460 + 37% x 1.042.151)	980.056
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	2.602.468

Vir: Lasten izračun.

Z davčno osnovo II – 3.328.541 SIT se je DZ 3 leta 2000 uvrščal v tretji dohodkovni razred. Davčna obveznost je po upoštevanju vseh olajšav tako znašala 980.056 SIT. Neto zaslužek, ki je pripadal DZ 3 je bil v tem letu 2.602.468 SIT.

5.3 Dohodnina leta 2005

Vstop v Evropsko unijo je prineslo ogromno novosti na vseh področjih. Pomembne spremembe, ki jih je leto 2004 prineslo na področju dohodnine, so bile že omenjene. Nismo pa omenili, da je k izračunavanju dohodninske napovedi močno pripomogel računalnik in internetne storitve. Davčni zavezanci si lahko na različnih internetnih straneh informativno izračunajo svojo obveznost, ali pa se lahko posvetujejo z različnimi strokovnjaki, ki jim brezplačno ponujajo pomoč.

Pri dohodninski napovedi za leto 2005 so morali davčni zavezanci upoštevati pravila iz novega zakona, Zdoh-1. Ta je med drugim razširil definicijo zavezanca. Davčni zavezanec je bila po novem vsaka fizična oseba, tako rezident kot nerezident. Rezidenti so dolžni plačati dohodnino od vseh dohodkov, ki imajo vir znotraj in izven Slovenije, nerezidenti pa od dohodkov, pridobljenih v Sloveniji, vendar njim ni potrebno izpolnjevati davčnega obrazca. Novost, ki jo je prinesel Zdoh-1, je bila določitev splošne olajšave v fiksnem znesku 564.400 SIT.

Tabela 16: Neto letni zaslužek DZ 1 leta 2005 (v SIT)

DZ 1	ZNESEK
Letna bruto plača	1.996.412
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	441.606
Davčna osnova I	1.554.806
Splošna olajšava (564.400)	- 564.400
Davčna osnova II	990.406
Dohodnina (16% x 990.406)	158.465
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	1.396.341

Vir: Lasten izračun.

DZ 1 je v letu 2005 zaslužil 1.996.412 SIT bruto. Po odštetju splošne olajšave se je z davčno osnovo II še vedno uvrščal v prvi razred na podlagi davčne lestvice, ki je veljala za leto 2005 (tabela 7, stran 26). DZ 1 je tako moral plačati 16% davka od svoje osnove, kar je zneslo 158.464 SIT. Po plačilu mu je ostalo še 1.396.341 SIT.

Tabela 17: Neto letni zaslužek DZ 2 leta 2005 (v SIT)

DZ 2	ZNESEK
Letna bruto plača	3.327.353
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	- 736.010
Davčna osnova I	2.591.343
Splošna olajšava (564.400)	- 564.400
Davčna osnova II	2.026.943
Dohodnina (208.000 + 33% x 726.943)	447.891
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	2.143.452

Vir: Lasten izračun.

DZ 2 se je s povprečno letno bruto plačo, zmanjšano za prispevke ter ob upoštevanju vseh priznanih olajšav uvrščal v drugi dohodkovni razred. Državi je bil obvezan plačati 447.891 SIT dohodnine, po njenem plačilu mu je ostalo še 2.143.452 SIT neto zaslužka.

Tabela 18: Neto letni zaslužek DZ 3 leta 2005 (v SIT)

DZ 3	ZNESEK
Letna bruto plača	6.654.706
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	1.472.021
Davčna osnova I	5.182.685
Splošna olajšava (564.400)	- 564.400
Davčna osnova II	4.618.285
Dohodnina (617.200 + 38% x 2.078.285)	1.406.948
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	3.775.737

Vir: Lasten izračun.

DZ 3 se je leta 2005 še vedno uvrščal v tretji davčni razred. Njegova odmerjena dohodnina je bila sestavljena iz zneska za prva dva davčna razreda, 617.200 SIT ter 789.285 SIT za razliko v tretjem razredu.

5.4 Dohodnina leta 2007

Za davčno napoved 2007 so se na DURS-u odločili, da sami izpolnijo vse kategorije v obrazcu za davčne napovedi in izračunajo davčno obveznost vseh davčnih zavezancev. Da je lahko tak sistem deloval, smo morali zavezanci in podjetja, ki zaposlujejo davčne zavezance, DURS-u do točno postavljenih rokov posredovati vse informacije o naših prihodkih, ki smo jih prejeli v preteklem letu. Na podlagi teh kontrolnih podatkov je nato davčna uprava izpolnila napoved. Ko je davčni zavezanec dobil davčno napoved, je imel 15 dni časa, da preveri vse podatke in izračune. Če se s podatki ni strinjal oziroma so se razlikovali od njegovega osebnega izračuna, do katerega je prišel preko spletnih izračunov, je lahko podal ugovor.

Posodobitev davčnih napovedi je bila skoraj nujno potrebna, saj so imeli davčni zavezanci vsako leto mnogo težav in vprašanj pri izpolnjevanju lastne davčne napovedi.

Tabela 19: Neto letni zaslužek DZ 1 leta 2007 (v €)

DZ 1	ZNESEK
Letna bruto plača	9.250
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	- 2.046
Davčna osnova I	7.204
Splošna olajšava (2.800)	- 2.800
Davčna osnova II	4.404
Dohodnina (16% x 4.404)	705
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	6.499

Vir: Lasten izračun.

V letu 2007 je DZ 1 imel še višjo letno bruto plačo in sicer je ta znašala 9.250 € oz. 2.216.718 SIT, kar je za 220.306 SIT več kot leta 2005. Po odštetju obveznih prispevkov, ki so še vedno znašali 22,12 % bruto plače ter ob upoštevanju splošne olajšave je davčna osnova II za DZ 1 znašala 4.404 €. Takšna osnova ga je uvrščala v prvi dohodkovni razred z obveznim plačilom dohodnine 16% od svoje osnove. DZ 1 je za leto 2007 moral plačati državi 705 €.

Tabela 20: Neto letni zaslužek DZ 2 leta 2007 (v €)

DZ 2	ZNESEK
Letna bruto plača	15.417
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	- 3.410
Davčna osnova I	12.007
Splošna olajšava (2.800)	- 2.800
Davčna osnova II	9.207
Dohodnina (1.088 + 27 % 2.407)	1.738
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	10.269

Vir: Lasten izračun.

DZ 2 je moral za leto 2007 poravnati obveznosti v višini 1.738 €. Takšno davčno obveznost so mu izračunali na podlagi letne bruto plače, ki je znašala 15.417 €, obveznih prispevkov 3.410 € ter splošne olajšave 2.800 €. Po poravnavi svojih obveznosti mu je ostalo še 10.269 €.

Tabela 21: Neto letni zaslužek DZ 3 leta 2007 (v €)

DZ 3	ZNESEK
Letna bruto plača	30.834
Prispevki za socialno varnost (22,12%)	- 6.820
Davčna osnova I	24.014
Splošna olajšava (2.800)	- 2.800
Davčna osnova II	21.214
Dohodnina (2.924 + 41% x 7.614)	6.046
Neto letni zaslužek (Davčna osnova I - dohodnina)	17.968

Vir: Lasten izračun.

DZ 3 se je z davčno osnovo II v višini 21.214 € uvrščal v tretji, zadnji dohodkovni razred. Njegova dohodnina je znašala 6.046 € in po njenem plačilu mu je ostalo še 17.968 € neto dohodka.

6 ANALIZA

6.1 Analiza obravnavanih davčnih zavezancev

Tabela 22: Delež neto plače glede na letno bruto plačo

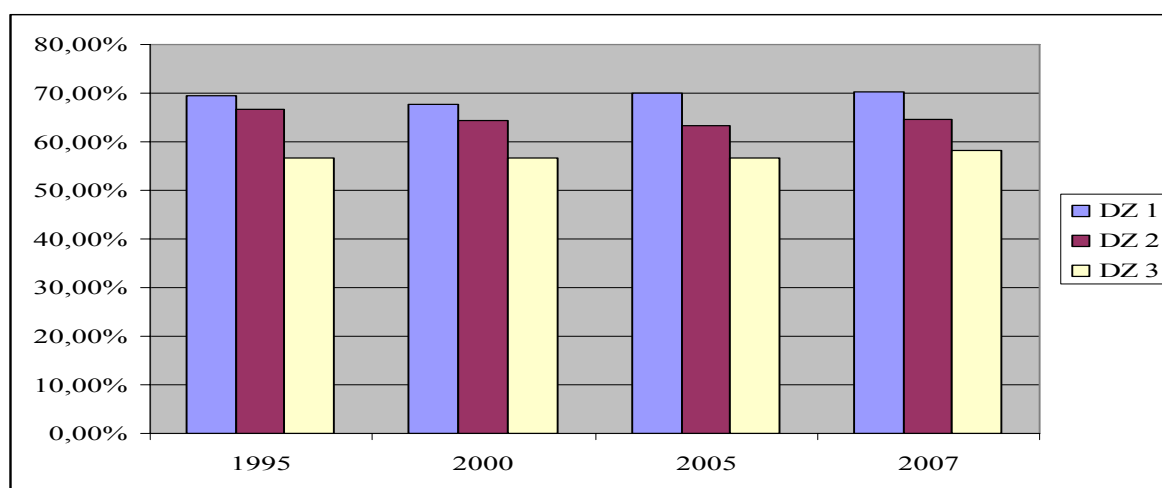
	1995	2000	2005	2007
DZ 1	69,43%	67,77%	69,94%	70,26%
DZ 2	66,61%	64,42%	63,43%	64,73%
DZ 3	56,58%	56,57%	56,74%	58,27%

Vir: Lasten izračun.

Slika 1 nam prikazuje gibanje deleža neto plače za vse tri davčne zavezance v letih 1995, 2000, 2005 ter 2007. Razvidno je, da se je delež neto plače za DZ 1 gibal v višini 70%, samo leta 2000 se je ta znižal na približno 68% letne bruto plače. Delež neto plače DZ 2 se je od začetnih 67% v letu 1995, leta 2000 znižal na 64% letne bruto plače, ter se v naslednjih letih gibal okoli te vrednosti. DZ 3 je v obravnavanih letih, po plačilu davčne obveznosti, ostalo še približno 57% njegove letne bruto plače, le leta 2007 se je ta delež povečal na 58%.

Sklepamo lahko, da tistim davčnim zavezancem z nižjo letno bruto plačo ostane več letnega neto zaslužka, oziroma plačajo nižji davek. Kar pa je tudi bistvo relativno progresivnega obdavčevanja.

Slika 1: Gibanje deleža neto plače (kot odstotek od bruto plače) davčnih zavezancev za leta 1995, 2000, 2005 ter 2007

Vir: Lasten vir.

6.2 Splošna analiza

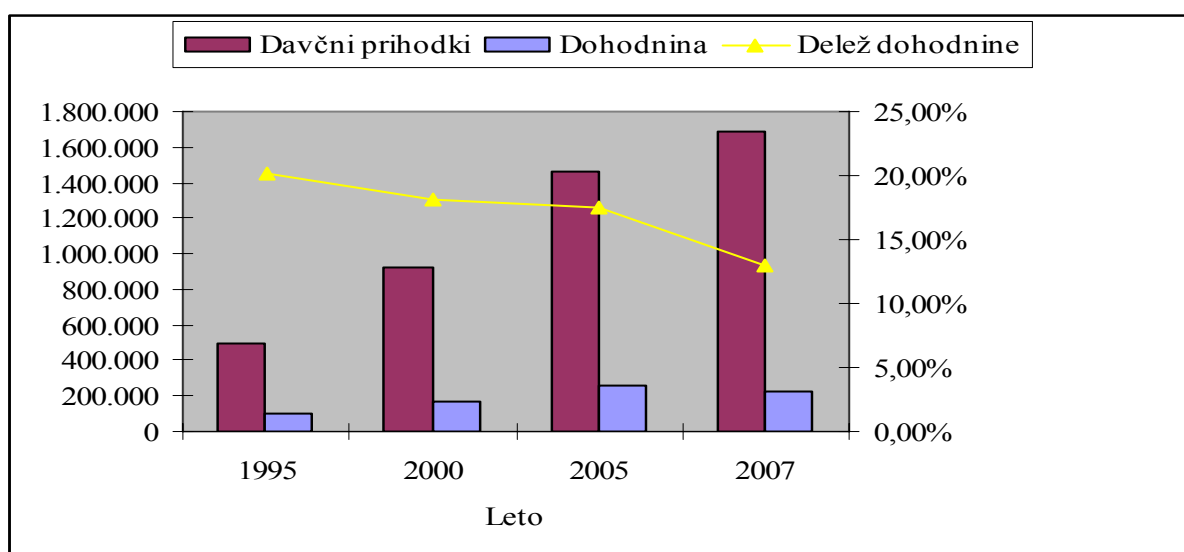
Tabela 23: Davčni prihodki in dohodnina v letih 1995, 2000, 2005 in 2007 (v mio SIT)

	1995	2000	2005	2007
Davčni prihodki	499.986	927.672	1.464.868	1.685.525
Dohodnina	101.026	168.763	256.659	219.699
Delež dohodnine	20,21 %	18,20%	17,52%	13,03 %

Vir: Državni proračun 1992-2007.

Iz spodnje slike je lepo razvidno, da so se v letih 1995, 2000, 2005 in 2007 davčni prihodki počasi povečevali. Povečanje davčnih prihodkov je posledica poenostavitve davčnih predpisov v sklopu davčnih reform, ki tako poskušajo povečati konkurenčnost Slovenije, izboljšati možnosti investiranja, ... Vse načrtovane davčne reforme niso bile izpeljane povsem korektno oziroma jim državljani niso najbolj zaupali, saj nekateri menijo, da koristijo le ustvarjalcem davčnih reform.

Slika 2: Delež dohodnine v celotnih davčnih prihodkih

Vir: Lasten vir.

Dohodnina na ravni države se je v obravnavanih letih prav tako povečevala, zato lahko posplošimo ter rečemo, da se je dohodnina v celotnem obdobju 1991-2007 počasi povečevala. Večji vidnejši naskok je imela leta 2005 kot posledica novega strožjega zakona o dohodnini Zdoh-1 (večje število obdavčljivih dohodkov oziroma širitev davčne osnove), ki je moral biti prilagojen evropskim standardom, saj se je Slovenija 1.5.2004 vključila v EU. Vseh zakonov zgolj zaradi članstva morda ne bi bilo potrebno povsem spremeniti, ampak bi lahko obstoječim samo dodali nekaj novih členov (Reforma dohodnine v Sloveniji, 2005, str. 5).

Da bi izboljšali življenjske pogoje prebivalcev, je bil namen davčnih reform tudi znižati delež dohodnine v davčnih prihodkih ter posledično v javnofinančnih prihodkih. Iz grafa 5 vidimo, da jim je to dejansko uspelo, saj je v obravnavanih letih delež dohodnine počasi padel. Od leta 1995 pa vse do leta 2007 je delež dohodnine padel za skoraj deset odstotkov (od 20,21 % na 13,03%). Nižji prihodki iz naslova dohodnine lahko povzročijo težave v državnem proračunu.

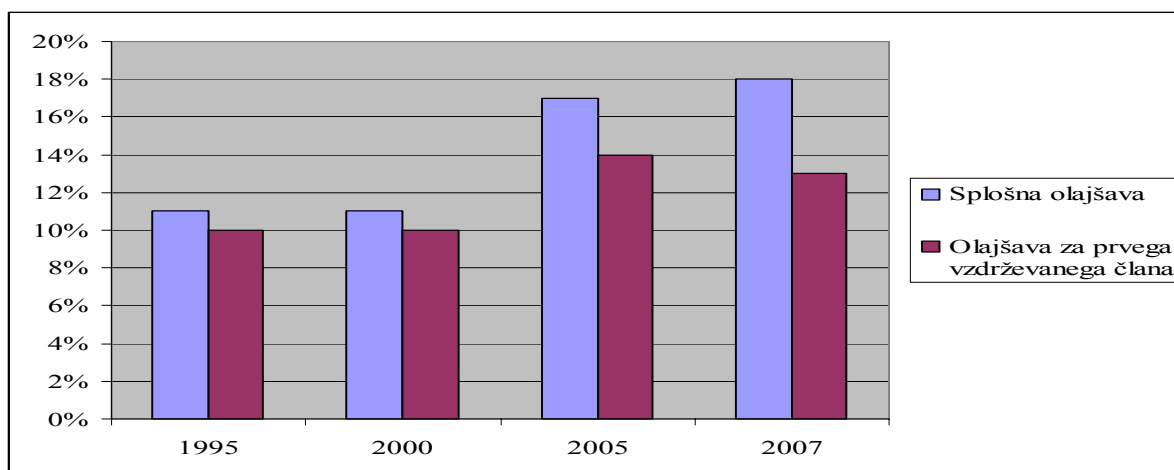
Pri gibanju dohodnine bi podrobneje predstavila tudi gibanje olajšav. Dve izmed njih, ki po moji presoji najbolj izmed vseh vplivata na končno vrednost dohodnine, sta prikazani v spodnji tabeli.

Tabela 24: Gibanje dveh pomembnih olajšav, kot odstotek od PLBP za leta 1995, 2000, 2005 in 2007

	1995	2000	2005	2007
Splošna olajšava (v SIT)	147.835	253.003	591.900	669.200
Splošna olajšava kot % PLBP	11%	11%	17%	18%
Olajšava za prvega vzdrževanega člana (v SIT)	134.396	230.003	474.900	493.774
Olajšava za prvega vzdrževanega člana (kot % PLBP)	10%	10%	14%	13%

Vir: Lasten vir.

Slika 3: Delež splošne olajšave in delež olajšave za prvega vzdrževanega člana, kot % PLBP

Vir: Lasten vir.

Obe izpostavljeni olajšavi se v letih 1995 in 2000 nista spremenili, saj sta bili podani kot odstotek od povprečne letne bruto plače (11% oz. 10% od PLBP). Vsaka obsežnejša dohodninska reforma je vsebovala elemente, ki so se nanašali tudi na olajšave. Splošna olajšava, ter olajšave za vzdrževane člane sta se po sprejetju Zdoh-1 leta 2005 vidno povečali, saj sta bili od takrat dalje podani v fiksnem znesku. Tako je splošna olajšava za leto 2005 znašala 17% PLBP, leta 2007 pa 18% PLBP, olajšava za prvega vzdrževanega člana pa je leta 2005 bila v višini 14% PLBP, v letu 2007 pa se je znižala za eno odstotno točko, na 13% PLBP.

A vsaka stvar, odločitev ali dejanje ima tudi svoj nasproten učinek. Tako je povečanje olajšav povzročilo zmanjšanje prihodkov države z vidika plačane akontacije. Zato so davčni zavezanci kar z veliko verjetnostjo pričakovali večje obremenitve na drugih davčnih področjih. Na račun povečanih olajšav so snovalci dohodninske reforme v zadnjih letih, ukini nekatere druge olajšave (olajšava za različne namene ...).

SKLEP

Pobiranje davkov od posameznikov le ni tako enostavno delo, kot morda na prvi pogled izgleda. Davčni prihodki so se od leta 1991 do 2007 povečevali. A tu moramo izpostaviti podjetja in druge organizacije, ki imajo veliko večji delež v davčnih prihodkih kot posameznik, ki je obdavčen z dohodnino in ugotovljeno je bilo, da se delež dohodnine v davčnih prihodkih v zadnjih letih znižuje. Z davčni reformami se ne spreminja samo Zakon o dohodnini, temveč tudi drugi zakoni, na primer s področja DDV in Zakon od dohodka pravnih oseb.

Večje spremembe na področju pobiranja davkov so se začele pojavljati po letu 2003 in od takrat se pripravljajo nove davčne spremembe. Zato ne preseneča dejstvo, da ima le redko kdo

pregled nad vsem dogajanjem, kar pa za davkoplačevalce ni najbolje, saj ne vedo, kaj je zanje pomembno in kaj ne.

Leta 2005 so se uresničile nekatere načrtovane dohodninske spremembe, kot je na primer izvzetje nekaterih dohodkov (obresti, dividend, kapitalskih dobičkov) iz progresivnega obdavčevanja, ter njihov prehod na cedularno obdavčitev. Druge (Enotna davčna stopnja) pa še čakajo na svojo možno realizacijo.

Dosedanji minister za finance, Andrej Bajuk, je pred zadnjo dohodninsko reformo obljubil, da nihče ne bo plačal več kot do zdaj (ko so ukinili olajšave za različne namene, stanovanjske olajšave, zoženje davčne lestvice). Nekatere poslanske skupine (SD, Zares, Lipa) so bile prepričane, da je davčna reforma oziroma omenjene spremembe na področju dohodnine koristile premožnejšemu sloju na račun večine. Največ nesoglasij je bilo pri ukinitvi stanovanjskih olajšav, zato je že aprila 2008 skupina opozicijskih poslancev v DZ vložila predlog novele Zakona o dohodnini, ki predvideva vrnitev olajšav za nakup stanovanja.

Namen vsake davčne reforme je poenostavitev davčnih predpisov, ti naj bi bili dovolj jasni in spodbudni za gospodarstvo. Bivši direktor Davčne uprave RS, Ivan Simič, je po prevzemu te funkcije zelo poenostavil davčne postopke ter tako izpolnil enega izmed svojih zastavljenih ciljev. Poenostavitev davčnih postopkov se kaže v predizpolnjenih davčnih napovedih za davčne zavezance ter pošiljanje le-teh po pošti v ogled. Ivan Simič je pričakoval le od 10 do 15% ugovorov na tako izpolnjene napovedi.

Velikokrat se je izkazalo, da davčne reforme niso bile uspešne, v Sloveniji se je to dogodilo z dohodninsko reformo leta 2004. Neuspeh povzroči nezadovoljstvo in negotovost tako med davkoplačevalci kot med strokovnjaki oziroma pripravljavci in izvršitelji davčnih sprememb. Včasih je razlog za neuspeh načrtovanih sprememb preveliko število strokovnjakov na enem samem mestu ter posledično preveč različnih mnenj o isti zadevi, saj težko poenotijo svoje poglede in mnenja na določen problem, kar lahko vodi v nesoglasja. Iz vsakega neuspeha pa se lahko vsi kaj naučimo.

Dogajanja do konca leta 2008 in letih, ki sledijo, ni mogoče predvideti. Po vsej verjetnosti pa se bodo na področju dohodnine kmalu pojavile spremembe, saj so potekale parlamentarne volitve, ki ponovno prinašajo spremembe ter drugačno sestavo parlamenta oz. vlade RS. Tako bodo vodilna področja in mesta zasedli povsem drugi strokovnjaki, ki imajo drugačne želje, motive, prepričanja ...

LITERATURA IN VIRI

1. Stanovnik, T. (2004). *Javne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
2. Ošlja, B. (2005). *Zakon o dohodnini z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
3. Kranjec, M. (2003). *Davki in proračun*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
4. Podgorelec, I. (1999). *Davki v letu 2000 v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Dafis d.o.o.
5. Zakotnik, I. (2004). *Zakon o dohodnini (Zdoh-1), uvodna pojasnila*. Ljubljana: GV.
6. Kobal, A. (2004). *Dohodnina po novem*. Maribor: Davčni inštitut.
7. Zakon o dohodnini. (1993). *Uradni list RS*. (Št. 71/1993, 30. december 1993).
8. Odredba o valorizaciji zneskov za odmero dohodnine za leto 2000. (2001). *Uradni list RS*. (Št. 13/2001, 28. februar 2001).
9. Zakon o dohodnini. (2004). *Uradni list RS*. (Št. 54/2004, 20. maj 2004).
10. Odredba o valorizaciji zneskov za odmero dohodnine za leto 2004. (2005). *Uradni list RS*. (Št. 17/2005, 24. februar 2004).
11. Zakon o dohodnini. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 117/2006, 16. november 2006).
12. Predlog zakona o dohodnini-EPA 301. (1993). *Poročevalec*. (Št. 26/1993, 12. avgust, str. 39).
13. Koliko bo moja dohodnina za leto 1995. (1996). *Denar*, Ljubljana, 6 (3), 30.
14. Izjemno znižanje dohodnine. (2000). *Denar*, Ljubljana, 10 (6), 13-17.
15. Spremenjena dohodnina: Kaj napoveduje nova oblast. (2000). *Denar*, Ljubljana, 10 (18), 13.
16. Že spremembe novega Zdoh-1. (2004). *Denar*, Ljubljana, 14 (10), 18-20.
17. Bonitete po novem. (2004). *Denar*, Ljubljana 14 (19-20), 7-9.
18. Sprejet je nov zakon. (2004). *Denar*, Ljubljana, 14 (7), 9-13.
19. Dohodek iz premoženja. (2004). *Denar*, Ljubljana, 14 (15), 21-22.
20. Stanovnik, T. (2005). Reforma dohodnine v Sloveniji. *Denar*, Ljubljana, 15 (4), 5-7.
21. Kaj naj bi se spremenilo. (2005). *Denar*, Ljubljana, 15 (15), 5-6.
22. Kapitalski dobički. (2005). *Denar*, Ljubljana, 15 (15), 11-12.
23. Kakšen bo novi zakon o dohodnini. (2003). *Dafis*, Ljubljana, 8 (10), 6.
24. Avtorski honorarji. (2005). *Dafis*, Ljubljana, 10 (4), 7.
25. Dohodek iz zaposlitve. (2005). *Dafis*, Ljubljana, 10 (1), 32-33.
26. Potrjena davčna reforma. (2006). *Dafis*, Ljubljana, 11 (11), 4-18.
27. Dohodnina. (2006). *Dafis*, Ljubljana, 11 (1), 6-7.
28. Namenitev dela dohodnine in druge novosti Zdoh-2. (2007). *Dafis*, Ljubljana, 12 (5), 3-9.
29. Napoved za odmero dohodnine od kapitala. (2007). *Dafis*, Ljubljana, 12 (2), 47.
30. ZSSS: Enotna davčna stopnja na Slovaškem negativne posledice za zaposlene. (2005, 21. april). [Redakcija financ]. *Finance.si*. Najdeno 15. septembra na spletnem naslovu <http://www.finance.si/118454>.

31. Davčna reforma za boljši jutri. (2006, september). *Ministrstvo za finance*, Urad Vlade RS za informiranje. Najdena 15. septembra 2007 na spletnem naslovu www.slovenijajutri.gov.si/uploads/tx_publicacije/davcna_reforma_za_boljsi_jutri.pdf.
32. Rednak, A. (2005, 17. januar). Pričakovanje davčnih korenčkov. *Gospodarski vestnik*. Najdeno 29. februarja 2008 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/show?id=63571&pool=gv>.
33. Državni proračun, 1992-2007. (2008). *Ministrstvo za finance*, Tekoča gibanja v javnih financah. Najdeno 15. januarja 2008 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/slov/tekgib/tek_gib.htm.